

GLASILO DRUŠTVA
ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH
PREVAJALCEV SLOVENIJE

GLASILO DRUŠTVA
ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH
PREVAJALCEV SLOVENIJE

Ljubljana 1992

989601508

Po mnenju Republiškega sekretariata za informiranje št. 23/271-92 z dne 22.4.1992 se glasilo Mostovi šteje med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

© MOSTOVI

DRUŠTVO ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH PREVAJALCEV SLOVENIJE (DZTPS)

61000 Ljubljana, Petkovškovo nabrežje 57, Slovenija

telefon: 0038-61-317-862, telefaks: 0038-61-320-131

UPRAVNI ODBOR:

predsednik

Lidija Šega

člani

Slavko Blagotinšek

Franc Gortnar

Špela Kutin

Ferdinand Kvas

Ines Perkavac

Dolja Spirova

Borislava Šavli

Savin Vilhar

Mostovi

letnik XXVII

št. 1

str. 1 - 64

Ljubljana 1992

Uredniški odbor: Narcis Dembskij, Alan McConnell Duff, Marjan Golobič, Viktor Jesenik, Tomaž Longyka, Zdravko Markošek, Anton Omerza (glavni in odgovorni urednik), Ines Perkavac, Lidija Šega, Savin Vilhar
Likovno-grafično uredil: Nedžad Žujo - **Lektorica:** Nada Colnar - **Fotografije:** Savin Vilhar - **Računalniški stavek:** Marko Šinkovc - **Tisk:** Tiskarna Ljubljana - Izhaja dvakrat na leto - Avtorske članke honoriramo
Naslov uredništva: DZTPS, 61000 Ljubljana, Petkovškovo nabrežje 57, telefon (061) 317-862, telefaks (061) 320-131

PROFESSIONAL PAPERS

Alan McConnell Duff: Beyond the Dictionary: A Dictionary of the English Language

INTERVIEW

Lidia Šega: Alan McConnell Duff: A Dictionary of the English Language

TRANSLATION NEWS

The Symposium in Portoroz

Anton Omega: Organizacija poslovanja v Portoržu

Marijan Golob: Razumna delavnica

Anton Omega: Problem prevajalstva

Anton Omega: Informativni bilten za prevajalce

Dionisa Fabjan: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

Anton Omega: Bilten za prevajalce

STROKOVNI ČLANKI

PREDSTAVITVE

PREVAJALSKA DELAVNICA

PREVAJALSKI TISK

INFORMACIJE

REVIEWS FROM PROFESSIONAL JOURNALS

Maja Dolenc: From Professional

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Alan McConnell Duff: The Creative Translator

Vsebina

☐ <i>Alan McConnell Duff: Beyond the Dictionary</i>	7
--	---

□ <i>Lidija Šega: Alan McConnell Duff</i>	16
---	----

Posvetovanje v Portorožu

□ Anton Omerza: Organizacija posvetovanja	22
□ Marjan Golobič: Računalniška delavnica	24
□ Anton Omerza: Prodajna razstava prevajalske literature	26
□ Anton Omerza: Informativni bilten za prevajalce	26
□ Diomira Fabjan Bajc: Fakulteta za tolmače in prevajalce v Trstu - prispevek za posvetovanje v Portorožu	28

□ Antonino Principato: *Slovenia: Verso una dimensione Europea* 30

□ Pavel Apovnik: Težave pri iskanju ustreznih strokovnih izrazov	34
□ Jelka Mayer: Finančno-ekonomski termini	36

□ *Marjan Golobič: Računalniški kotiček* 47

□ *Ines Perkavac*: Si dice o non si dice? 48

☐ *Maja Dolanc*: Prevoditelj 49

□ <i>Alan McConnell Duff: The Creative Translator</i> (from Professional Translator & Interpreter)	50
---	----

☐ *Anton Omerza: Novosti v društvu* 54

□ Lidija Šega: Ob občnem zboru	55
□ Anton Omerza: Konferenčno tolmačenje	57
□ Anton Omerza: ITTC - Mednarodni izobraževalni center prevajalcev v Bohinju	59

□ Anton Omerza: Prevajalci prevajalcem - predstavitev 63

□ Novi člani društva	64
--------------------------------	----

Contents

PROFESSIONAL PAPERS

- *Alan McConnell Duff*: Beyond the Dictionary 7

INTERVIEWS

- *Lidija Šega*: In conversation with Alan McConnell Duff 16

TRANSLATION NEWS

The Symposium in Portorož

- *Anton Omerza*: Organization of the Symposium 22
 □ *Marjan Golobič*: The computer workshop 24
 □ *Anton Omerza*: The sales-exhibition of publications for translators 26
 □ *Anton Omerza*: The Information Bulletin 26
 □ *Diomira Fabjan Bajc*: The Faculty for Interpreters and Translators in Trieste -
 preview of the presentation in Portorož 28

Seminars

- *Antonino Principato*: Slovenia - Verso una dimensione Europea 30
 □ *Pavel Apovnik*: Problems in finding suitable equivalents for professional terms 34
 □ *Jelka Mayer*: Financial and economic terms 36

Computer Corner

- *Marjan Golobič*: Computer Corner 47

And what's more ...

- *Ines Perkavac*: Si dice o non si dice? 48

REVIEWS FROM PROFESSIONAL JOURNALS

- *Maja Dolanc*: From Prevoditelj 49
 □ *Alan McConnell Duff*: The Creative Translator
 (from Professional Translator & Interpreter) 50

INFORMATION CORNER

- *Anton Omerza*: DZTPS News 54
 □ *Lidija Šega*: On the AGM 55
 □ *Anton Omerza*: Conference Interpreting 57
 □ *Anton Omerza*: ITTC - International Translators Training Centre, Bohinj 59

Translator to Translator

- *Anton Omerza*: Translator to Translator - an introduction 63
 □ New Members of the Association 64

Sommario

ARTICOLI DI CARATTERE PROFESSIONALE

- *Alan McConnell Duff*: Beyond the Dictionary 7

PRESENTAZIONI

- *Lidija Šega*: Alan McConnell Duff 16

L'OFFICINA DEL TRADUTTORE

Convegno - Portorož

- *Anton Omerza*: Organizzazione del convegno 22
 □ *Marjan Golobič*: L'officina del computer 24
 □ *Anton Omerza*: Esposizione di vendita di libri per traduttori 26
 □ *Anton Omerza*: Bollettino informativo del traduttore 26
 □ *Diomira Fabjan Bajc*: Scuola superiore di lingue moderne per interpreti e traduttori -
 articolo per il Convegno di Portorož 28

Seminari

- *Antonino Principato*: Slovenia: Verso una dimensione Europea 30
 □ *Pavel Apovnik*: Problemi nella ricerca di equivalenza nelle espressioni tecniche 34
 □ *Jelka Mayer*: Voci economico-finanziarie 36

L'angolino del computer

- *Marjan Golobič*: L'angolino del computer 47

Ancora qualcosa

- *Ines Perkavac*: Si dice o non si dice? 48

PUBBLICAZIONI DEL TRADUTTORE

- *Maja Dolanc*: Il traduttore 49
 □ *Alan McConnell Duff*: The Creative Translator
 (from Professional Translator & Interpreter) 50

INFORMAZIONI

- *Anton Omerza*: Novita dell'Associazione dei traduttori 54
 □ *Lidija Šega*: L'assemblea dei traduttori 55
 □ *Anton Omerza*: Interpretazione di conferenza 57
 □ *Anton Omerza*: ITTC - Centro istruttivo internazionale per traduttori, Bohinj 59

I traduttori per i traduttori

- *Anton Omerza*: I traduttori per i traduttori - presentazione 63
 □ Membri nuovi 64

STROKOVNI ČLANKI

Alan McConnell Duff

Beyond the Dictionary

a survey of some recurrent problems in Slovene-English translation

Česar ni v slovarju

pregled nekaterih najpogostejših vprašanj pri slovensko-angleškem prevajanju

Članek obravnava specifične težave s katerimi se slovenski strokovni prevajalci danes srečujejo pri svojem delu. Avtor se je osredotočil na tisto vrsto prevajalskih problemov, ki se ne dajo rešiti s pomočjo slovarja ali strokovnjaka, ki se spozna samo na določeno področje, ne pa tudi na jezik, nasvete prevajalcem pa je podkrepil z avtentičnimi primeri iz svoje prevajalske prakse. Članek je razdeljen na tri poglavja. Prvo govori o prevajalskih težavah na besedni ravni. Avtor obravnava slovenske besede, kot so "predstavljati," "namreč," "edinstven," "oziroma," "v okviru," ki se največkrat ne morejo dobesedno prevajati v angleščino. Drugo poglavje obravnava stavčno strukturo ali skladnjo. Avtor ugotavlja, da se skladnja slovenskega stavka ne ujema s skladnjo angleškega, to pa je vzrok za netočnosti v prevodu. Prevajalcu daje nasvete, kam v prevedenem angleškem stavku postaviti glagol, kako pravilno poudariti angleški stavček in kako učinkovito uporabiti vrinjeni stavek. Tretje poglavje je posvečeno pomenu in obravnava vprašanja gostobesednosti, nejasnosti, dvoumnosti in nepopolnosti prevoda.

INTRODUCTION

The aim of this paper is to gather together, and synthesize, some of the experience I have gained over several years of working with translators in Slovenia.

The examples quoted are drawn mainly from material used at various translation seminars and courses, mainly those organized by the Ekonomska fakulteta, DZTPS, and Krka. All examples are authentic and all (but for one) are drawn from Slovene sources. For reasons of confidentiality these sources are not named; and, in order to keep the text as short as possible, the Slovene original is only occasionally quoted.

As I hope the title may suggest, this paper deals mainly with questions which cannot be resolved directly by consulting the dictionary or reference works. Although the matters we will be discussing cannot easily be pinned down under a single heading, since there will always be overlap between the areas (e.g. punctuation, word order, meaning), I have nevertheless tried to give coherence to the material by arranging it under three main headings: **Words, Structure, Meaning**. Each section begins with some brief general remarks followed by specific illustrations.

In the examples, heavy type is used to indicate where the problems lie, and in most cases a possible **Rewording** is offered.

This rewording is intended as a suggestion, not as a definitive solution.

I am aware that, in this short space, I could do no more than touch upon the questions that "lie beyond the dictionary". I hope, however, that the examples given may serve as a useful "check-list" for translators.

Finally, I should like to add that my purpose in writing this paper was to be constructive rather than critical. Only lack of space has prevented me from discussing some of the many examples of good - indeed, excellent - translation I have come across in my work. This, I hope, may be the theme of a future paper.

I. WORDS

General

To begin with, I should like to touch upon some of the words and expressions which are overused, or incorrectly used, in Slovene-English translation.¹ These are words which, because they so frequently occur in SL texts, are often automatically translated by the nearest dictionary equivalent: **namreč**/namely, **edinstven**/unique, **hkrati**/simultaneously, at the same time, **predstavlja**/represents, etc.

What I have in mind here are not words which are sometimes difficult to translate (e.g. **nosilec**, **podoba**), but rather words which are deceptively easy to translate and which, for this very reason, may distort the sentence (in English), e.g.

- Our spa is a **unique** one **for** its medical and tourist **offer** is **based on** four natural resources.
- The new collection of Elan skis is made by high technology production **principles due to which** the **requests** and needs of consumers can better be satisfied.

Although we have no difficulty in understanding these sentences, a **more natural** wording in English might be:

- Our spa, with its four natural resources, **offers/provides** an exceptional combination of medical and tourist facilities.
- The new, high-technology Elan skis are guaranteed to satisfy the requirements of even the most demanding customers.

This leads us, then, to a general question: what are the main strategies for dealing with SL influence at the lexical level?

I suggest that they are:

- Rewording/re-thinking
- Substitution
- Omission

To illustrate this, let me take three typical examples of the (mis)use of a particular word: **namely**.

i The advantages of omeprazole over ranitidine were particularly evident in patients who were concomitantly treated with non-steroidal anti-inflammatory agents. This therapy had **namely** no effect on the efficacy of omeprazole, but it significantly reduced the efficacy of ranitidine.

ii The children showed significant clinical improvement, **namely** a full winter season passed without any serious problems.

iii The documents expected by Dr. K will be duly sent, **namely** in accordance with the requirements of points 2-4 of your letter.

In the first example, rewording is needed, e.g. While this therapy had no adverse effect on the efficacy of omeprazole, it did significantly reduce the effect of ranitidine. In the second, **namely** could be replaced by the simple connective - **and**. In the third example, **namely** can simply be omitted.

Here, a general point may be made, which is this: dictionary equivalents for specific words can be misleading because they do not always indicate the **frequency of use** of the word in the respective languages. In this case, the English usage is more restrictive than the Slovene; **namely** (in English) is used almost exclusively to specify particular details, as here:

We believe the key elements on which our UK success is built - **namely**, low expenses, high quality staff, and innovative products - can be exported.

(The Equitable Life Assurance Society)

Let us take, briefly, one more set of examples in which the same strategies might be used. Here, the focal word is **represent(s)**:

i In the domestic trade, more than 50 per cent of actual sales represent wood and building materials, and the rest building and engineering services.

Rewording: In the domestic trade, more than 50 per cent of actual sales derive from wood and building materials, and the remainder from building and engineering services.

ii The TDC (Time-Date Clock) **represents** a microprocessor-designed time system for displaying of time and date.

Rewording: The TDC is a microprocessor-designed system for time and date display.

iii Very good results with Danazol were obtained, particularly in the treatment of endometriosis and of other diseases, such as gynaecomastia, where it **represents** the only possible medication.

Rewording: ... and of other diseases, such as gynaecomastia, for which it is the only possible medication.

Some further examples

One area in which SL influence on choice of words is particularly evident is that of letter writing. If the tone of the translation is not quite right (too formal, too informal, too vague, etc.) it is often because words or expressions which are quite acceptable in Slovene have been rendered into English on a one-to-one basis.

For instance: **s tem pismom**/by this letter, **Lepo Vas prosim(o)**/We kindly ask you, **Kot vam je znan**/As you know, etc. Below are some typical examples:

- **By this letter** I would like to confirm part of the discussions we had in Biochemie on 20 November.

Rewording: I am writing to confirm/recapitulate part of the discussions we had at Biochemie ...

- **I ask you kindly** to contact the Ministry for Foreign Affairs of the Republic of Slovenia for further arrangement of your visit.

Rewording: For further arrangements, please contact/you are requested to contact the Ministry ...

(Note: the word **kindly**, in English, is not quite as "kind" as it looks! It tends to sound very formal, even rather cold.)

- **We kindly ask you** to let us know, if there is a possibility of buying from you cleaning products ... in bulk.

Rewording: Could you please let us know if we will be able to buy from you ...

- **Please understand this letter** as the beginning of our cooperation.

Rewording: We trust/hope that this letter may mark the beginning of our cooperation.

It must, however, be added that certain standard expressions in formal writing can - and even should - be translated by the closest English equivalent, e.g. **Čast mi je, da Vas lahko obvestim**/I have the honour of informing you that, ..., **To priložnost bi želel izkoristiti tudi za povabilo, da v primernem času obiščete Republiko Slovenijo**./I should also like to take this opportunity of inviting you to visit the Republic of Slovenia at your earliest convenience. Even in formal language, however, some flexibility must be maintained. An expression such as **Prepričan sem**, for instance, is probably not best translated by a dictionary equivalent such as "I am convinced that ...", e.g.

- **Prepričan sem, da se bo po vzpostavitvi diplomatskih odnosov med ... in Republiko Slovenijo sodelovanje med državama še okrepilo.**

Here, several openings are possible in English: I am persuaded that/I firmly believe that/or, more simply - and this would be my preference - "I feel sure that the establishment of full diplomatic relations between ... and the Republic of Slovenia will lead to the further strengthening of relations between our two states"(or, the further strengthening of mutual relations).

There is space here to mention only in passing certain other expressions which frequently recur in translation, and which might be avoided, altered or omitted. For instance:

- This article deals with the process of political modernization in the frame of Slovenia during the last decade.

Rewording: omit the frame of ...

- In the second part of the eighties, the old liberals of the seventies started to revitalize their ideas. **Parallel to this, the old liberals initiated the co-opting** of the new, younger generation of politicians.

Rewording: At the same time, they began co-opting ...

- Our research work is **oriented to** the theory and application of modern methods of computer control **as well as** to modelling and simulation of dynamic processes. **Significant stress is given also to** the development of a ... computer-aided programme.

Rewording: oriented towards; Importance is also being given to ...

- The contracting parties agree to intensify progressively and continuously mutual cooperation **concurrently with extending it also to** other similar products.

Rewording: and to extend this cooperation to ...

Note: In translation, it is often preferable to repeat a noun - **cooperation** - than to use a vaguer referential word such as **it** or **this**.)

- The Laboratory is involved **also** in colour vision and texture analysis. **Some work is dedicated also to** areas related to computer vision.

Rewording: The Laboratory is also involved in colour vision and texture analysis, and in areas related to computer vision.

- A step forward is **also** the highly condensed core substance beneath the feet. It diminishes persistency along the longitudinal axis, **due to which** the skis behave well **also** in extreme conditions. A novelty **are also** the profiled laminates.

Rewording: A further step forward is the highly condensed core substance beneath the feet, which diminishes persistency along the longitudinal axis. As a result, the skis behave well even in extreme conditions. Yet another novelty is the profiled laminate.

As I hope may be seen from these few examples, it is possible to detect in Slovene-English translation certain patterns in word usage which clearly derive directly from the SL,

and which - because they are often repeated, and may therefore **seem** correct - tend to pass unnoticed.

II. STRUCTURE

General

Here we shall be mainly concerned with word order, and with allied questions such as: punctuation, sentence linkers (**vendarle, torej, čeprav** etc.), and mixed structures or mis-constructions.

Let us now, briefly, survey the terrain.

Word order is crucial to a proper understanding of the text. It is, in a sense, the "backbone" of the translation. The problem is that the backbone of the Slovene sentence may not match that of the English sentence, and vice versa. Thus an accurate translation may still be hard to understand, on account of the complex word order. As here:

- In the area of dynamics, **the power system medium and long term stability in the frame of dynamic security assessment and voltage is studied.**

A sentence such as this would be much easier to understand if the main points were clarified by a change of word order, e.g.:

- In the area of dynamics, studies are being made on the medium- and long-term stability of the power system in the assessment of dynamic security and voltage.

What we have here, I think, is an example of the often-encountered conflict between Slovene and English syntax: technical expressions (perhaps even quotations?) in English, such as "the power system medium and long term stability", are occasionally introduced into a sentence in which they do not quite fit.

Another common error in word order is that of misplaced reference or association, as in these two medical examples:

- In patients with impaired renal function, **the quinolones** pertain to advantageous drugs for treatment of infections due to their low toxicity.

Rewording: ... the quinolones, due to their low toxicity, pertain to advantageous drugs.

- In patients with high blood pressure the therapy with diuretics should be withdrawn for at least 2-3 days prior to treatment with ENAP, if possible, otherwise the risk of hypotension is increased.

Rewording: ... the therapy with diuretics should, if possible, be withdrawn ...

Punctuation could be described as "the good manners" of writing, an act of courtesy towards the reader. Its importance should not be underestimated. A small comma, for instance, can make a great difference. Compare: "The use of washing powders which contain bleach should be avoided", and "The use of washing powders, which contain bleach, should be avoided." Or: "I said nothing which I regret" and "I said nothing, which I regret".

In translation from Slovene, one of the commonest punctuation errors is the misuse of the comma (in English) following the SL usage: **verjamemo, da ... upam, da**, etc. For instance:

- We hope, you will be interested in such cooperation.
- We believe, that there is an appropriate demand for such products on our market.

A further, more complex error involves the wrong combination of punctuation marks, thus disrupting the structure of the sentence:

- In the lower urinary tract bacterial infections we will continue to use only the uroantiseptic quinolones - except in pregnancy, in addition to ... trimethoprim sulfonamides.

Rewording: In the treatment of bacterial infections of the lower urinary tract we will - except in pregnancy - continue to use only the uroantiseptic quinolones, in addition to trimethoprim sulfonamides.

The advantage of the double dash - particularly in technical writing - is that it allows for incidental information to be included without disrupting the main flow of the sentence.

Although much more could be said on this subject², I shall restrict myself to just one general remark. In texts which contain complex groups of words, the translator should assist the

reader by using punctuation to make the sense clear. Here are two examples:

- In collaboration with other research groups a general purpose block oriented graphical interactive package was developed.

Reformulation: In collaboration with other research groups, a general purpose block-oriented graphical interactive package was developed.

- In experimental studies for the measurement of phagocytosis and intracellular activity PMNL and alveolar macrophages of rodents were used.

Reformulation: a comma is needed after activity.

Structure If we disregard straightforward errors of language (e.g. misuse of tenses), then the most common structural defects in translation would seem to be:

- Mixed structures
- Incomplete structures
- SL-influenced structures
- Structures resulting in mis-placed emphasis

Let us consider four characteristic examples.

i Mixed structures

- Various institutions are taking advantage of the photometric equipment of the Laboratory for **testing, controlling, and comparisons** of different instruments engaged in measurements of lighting systems.

Rewording: Various institutions are taking advantage (of the facilities) of the Laboratory for the testing, control and comparison of the various instruments used in the measurement of lighting systems. (Or: ... for testing, controlling and comparing the various instruments ...)

Note: Many native speakers make the same error, i.e. that of mixing verbal or gerundive forms (**testing**) with nouns (**comparison**). We can also detect SL influence in the (unnecessary) use of the plural: **comparisons, measurements.**

ii Incomplete structures

- The results of this study suggest that enalapril has **at least an equal and probably better antihypertensive effect than** propranolol ... Our findings with the systemic quinolones convince us that they are **as effective or even more effective than** the currently available oral antibiotics.

Rewording: ... enalapril has an antihypertensive effect which is at least equal to - and probably better than - that of propranolol. ... convince us that they are as effective as - or even more effective than - the currently available oral antibiotics.

Note: This is a further example of the usefulness of the double dash for interjections.

iii SL-influenced structures

- (Otoški biser je grad iz 13. stoletja, ki leži na majhnem otoku sredi Krke in čigar okolica je **tako čudovita, da prevzame še tako zahtevnega obiskovalca**. Popeljali se boste lahko s čolnom po reki krki, **ki nudi tudi ostale pogoje** za rekreacijo: ...)

The pearl of Otočec is the Castle on a Krka islet dating back from the 13th century with its wonderful surroundings **overcoming even the very fastidious visitor. You will be able to ride in a boat on the Krka river offering also other facilities** for recreation: ...

Rewording: ... with its wonderful surroundings, which would impress even the most exigent/demanding visitor. There are also many facilities for recreation, including: boat-rides on the river Krka, ...

Note: The translator has, in fact, tried to **avoid** the influence of the SL text, but this has led to confusion of structures in the English ("surroundings overcoming ... Krka river offering").

iv Mis-placed emphasis

- We make packaging that envelops, protects and attracts the eye.

Rewording: We make packaging that not only protects the product, but also --- attracts the eye.

Note: Although the language of advertising is, in a sense, "special", this example reminds us of an important point: if there are several verbs and nouns in the same sentence, make sure that the relations between them are clear.

To conclude this section, special mention should be made of a problem familiar to most translators: where to place the verb? (or, where should the verb be placed?). This question is particularly relevant to the translation of scientific and academic articles. Consider, for instance, this typical translation:

- **Planned are** research and application of neural networks on the field of sensors ... **Beside this**, study of mutual interferences between nonionizing radiations and biologic systems ... **is conducted**.

Rewording: Future plans include research and application of ... In addition, studies are being conducted on/into mutual interferences ...

Note: In this respect, i.e. linking a list of items to the main verb, Slovene is perhaps more flexible than English. As the example above shows, the English verb (or participle) - whether in first or in final position - is often "unhappy". We cannot begin a sentence (though I often wish we could!) with expressions such as: **planned are, studied are, demonstrated are** ... Thus, some form of inversion or re-wording is required, e.g. **future plans include, the research involves studies on, the main points demonstrated are:** ... etc.

Conversely, if the verb (**is conducted**) comes right at the end of the sentence, it usually comes too late, and must be shifted to an earlier position.

One final word of advice to translators: whenever you incorporate into your work expressions

or formulations drawn from journals published in English, make sure that they fit properly into the structure of your own text.

III MEANING

"Oh yes, he means what he says, but does he say what he means?"

(comment on a British politician)

If we set aside the fact that the SL text may be defective - as translators (often justifiably) might claim - it would seem that most confusion over meaning is due rather to faulty structure than to misunderstanding of the sense.

For convenience, we shall consider typical errors under three general headings:

- i Structural defects
- ii Overtranslation/Undertranslation
- iii Ambiguity

i Structural defects

These range from minor points of language - e.g. omission of the article, faulty word order or punctuation - to complex questions, such as the sequence of thought. Two examples:

- (In this paper) **few design examples** illustrating the capabilities of an expert design CAD tool are shown.

Rewording: This paper also includes **a few** / some design examples illustrating ...

The missing article (**few/a few**) makes a great difference to the meaning!

- Teotard's more equalized therapeutic plasma levels **correlated with less side effects gives it an advantage over** aminophylline sustained release tablets.

Rewording: The chief advantage of Teotard over aminophylline sustained-release tablets is that it ensures/achieves/maintains more equalized plasma levels with fewer correlated side-effects.

Note:

a) Linguistically, the original translation is not incorrect. The meaning, however, does not come through clearly on first reading (possibly because of SL influence on the word order?). In English, as a general rule,

the main point of the sentence - **the advantage** of Teotard over aminophylline - is signalled as early as possible; then follow the details.

b) In technical literature, there is an increasing tendency to omit the hyphen in compounds, even though this may lead to temporary confusion (e.g. sustained release tablets). The translator is clearly correct in following established practice; but in cases of doubt I would suggest - keep the hyphen.

- (The efficiency of this law depends on the successfulness of changes in other fields.) These will to a much higher degree than the law itself reveal how much trust foreign capital as well as the domestic one can place in us.

Rewording: Far more than the law itself, these changes will reveal how much trust can be placed in us by foreign and domestic investors.

As a general word of advice, I suggest: if you are dealing with a sentence which looks awkward or seems unclear, **try reading it aloud** - in both languages. This will usually help you to pinpoint the defect.

ii Overtranslation/undertranslation

Meaning can be blurred by having too many words, or too few, in the sentence. Of these two defects the former, I think, is the more common. In overtranslation, one can usually detect powerful source language influence. Two typical examples, in which most of the words in dark type are unnecessary:

- In the imports of wood, **on one hand**, and exports of pulp and paper products, **on the other**, **a number of** paper manufacturers in Slovenia **take part**, for instance the paper-mill Količevo.

Rewording: Several paper manufacturers in Slovenia, such as the paper-mill at Količevo, are importers of wood and exporters of pulp and paper products. (Or: ... are engaged in the import of wood and the export of pulp ...)

- As trade fairs and exhibitions have been for **many years** an integral part of investments **made in the market**, we can say that such a planned policy has brought rich returns **so far**. With well planned performances we have achieved important business results, **accompanied by** new experience acquired by **every new manifestation**, which **constantly contributed** to improve our reputation.

This passage is so wordy and repetitive that it defeats its own purpose, which should be: to stress the wisdom of the company's investment policy and to highlight its recent achievements. If one glances only at the words **not** underlined, one can begin to discern the main points, which could concisely expressed as:

Rewording: Trade fairs and exhibitions have long been vital to our (carefully) planned policy of market investment. This policy has brought rich returns: improved business results, valuable new experience, greater success at trade fairs, and an enhanced international reputation.

One of the difficulties for the translator is that (s)he is usually obliged to stick "faithfully" to the wording of the SL text. Hence the heaviness of so much translation. One final example, without comment, should suffice:

- Slovenia's favourable traffic position in the heart of Europe, **and** the well-known hospitality **as well as the sense for organization** of Slovenes **add to the development of** all kinds of tourism: summer and winter vacations, rural holidays, tours and excursions, hiking, fishing, hunting, mountain climbing, health tourism ... **and others**.

And so on!

Undertranslation is, perhaps, less easy to detect. This may be because it is harder to supply the missing words than to remove the superfluous ones. In many cases, the changes needed are slight: a "small" word - such as **which, this, these, however, and** - will often be enough to fill the gap. In longer sentences, repetition of a noun verb, or preposition may be necessary for clarity, for instance:

- The entire exhibition and sales areas cover about 50,000 sq.m., **while storage areas more than 120,000 sq.m.**

Here, it would be advisable either to repeat the verb **cover**, or to use a synonym, e.g. ... while storage areas **extend over** an area of ...

One of the commonest features of undertranslation is the use of compound expressions e.g.:

- The laboratories are involved in the development of a system **for human faces identification**, based on anthropological parameters.

Here the longer construction - for the identification of human faces - might be easier to understand.

The danger of omitting too many words is well illustrated by the following example (SL German):

- A large group of authors accepts the analogy explicitly or suggests more or less clearly in **the formulations they choose agreement** with this position.

Here, the omission of two vital words - **which** and **that** - has made the sentence almost impossible to understand.

Rewording: Many authors accept the analogy, or have suggested more or less clearly in the formulations (which) they have chosen that they are in agreement with this position.

This leads us, then, to the final point:

iii Ambiguity

Ambiguity may be intentional, as in the "compliments" which actors invent when asked to comment on a fellow-actor's performance, e.g. "My dear, you've done it again!", or "You showed us a side of Hamlet we've never seen before". Or unintentional, as in these comments heard on the BBC:

- She has two children and a new car every year.

- Greenpeace would like to see environmental health officers more involved in the pollution of rivers.
- The public will get more for their money - but they will have to pay more for it!
- A hole has appeared in the road. Five police are looking into it.
- Scotland Yard admitted that the police drew their guns, but declined to say whether the man had been held at gun-point.

In translation, ambiguity often results from too close an adherence to the SL wording, as here:

- The present overview of the research work at the Faculty of --- is **organized as the presentation of the majority of the laboratories.**

Here, the distracting word is **organized**.

Rewording: This survey is intended to be an overview of the research work conducted in most of the laboratories of the Faculty.

In legal documents, the risk of ambiguity is ever-present:

- The AGENT agrees not to **represent** other companies **except those already represented with competitive products** or to render, in any form, any services to such companies without previously obtaining written permission.

Rewording: The AGENT agrees not to promote competitive products on behalf of any companies other than those already represented ...

Note: Confusion is created by the double use of **represent**, hence the need for rewording (re-thinking).

- The AGENT agrees to promote to its greatest extent the Licensed Product **in the Territory at its own expense.**

Rewording: The AGENT undertakes to promote at its own expense, and to the greatest possible extent, the Licensed Product within the territory.

In medicine, too, unintentional ambiguities may occur, e.g.:

- As already mentioned, calcium is excreted with feces, urine and sweat. **Besides** the calcium, **which** is not absorbed from food, the calcium from the saliva, bile, pancreatic and intestinal juice **are** found in the feces.

The most probable meaning is:

Rewording: In addition to the calcium (which is) not absorbed from food, the faeces also contain calcium from the saliva, bile, etc. ...

This example further illustrates the usefulness of shifting the verb, in English, from a final to a mid-way position, thus allowing the sentence to conclude with the items listed.

Finally, to end on a more light-hearted note, two examples of unintentional ambiguity which recently caught my eye:

- The natural landscape has been protected by law, so as not to upset the natural harmony. You will get a warm and hospitable welcome at the tourist farms here.

Tourist farming - a new industry?

- The risk of crystalluria exists in patients who do not drink enough, especially in elderly patients.

Well, let's have another glass of wine, then. Na zdravje!

ACKNOWLEDGEMENTS

I should like to thank most sincerely the organizers of the various translators seminars I have held. In particular, Prof. Neli Česen (Ekonomška fakulteta), Anton Omerza (DZTPS), and Melita Bevc (Pedagoška fakulteta, Maribor). I am also extremely grateful to the many translators who have worked with me and who have provided invaluable material.

NOTES:

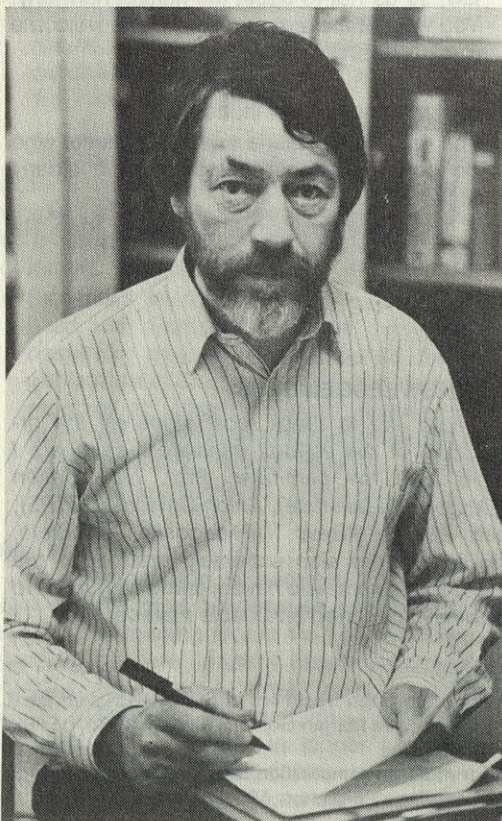
¹ For a thorough treatment of Slovene-English false friends, see Marjan Golobič, Mostovi 1988, posebna številka

² For more on punctuation, see Alan Duff, *The Third Language* Pergamon, 1981.

PREDSTAVITVE

Lidija Šega

Predstavljamo vam

Alan McConnell Duff is an Irish-born writer and translator, now living permanently in Slovenia. In addition to being a member of the Society of Authors and of the Institute of Linguists (UK), he has now recently become a member of the DZTPS. He is also one of the founding members of the International Translators Training Centre (ITTC) in Bohinj, Slovenia. Here he talks informally to Lidija Šega about his life and work.

Alan McConnell Duff

Med našimi člani je že kar lepo število "domačih govorcev" za nas "tujih" jezikov, to je takih tujcev, ki jih je pot zanesla v Slovenijo in so tu ostali. Radi jih poiščemo in poprosimo za nasvet ali pomoč, saj imajo to prednost - kar naj bi bilo pravzaprav tudi pravilo -, da prevajajo v svoj materni jezik.

Za tokratno predstavitev smo med temi "tujci" izbrali Alana Duffa, ki ga marsikateri od prevajalcev v angleščino že dobro pozna po njegovi pripravljenosti pomagati pri vsakem prevodu in ob vsakem času. Čeprav zanj beseda "tjec" ne velja več, saj je pred kratkim postal državljan Republike Slovenije.

Zato so se mi ob pogovoru z njim v tipičnem "delovnem" okolju njegovega stanovanja med na videz neurejenimi kupi papirja in literature - besedil, ki jih prevaja ali lektorira, rokopisov za nove knjige, članke in predavanja, ki jih pripravlja, gradiva za izobraževanje prevajalcev in še in še - ter ob gostoljubno ponujenem kozarcu slovenskega vina najprej sama po sebi zastavila vprašanja: Kdo pravzaprav ste? Kaj vas je prineslo v naše kraje in zakaj ste se odločili prav za Slovenijo?

"No, najtežje je odgovoriti na prvo vprašanje," mi je dejal, "kajti to je vprašanje, ki sem si ga sam že velikokrat zastavil. Vendar bo verjetno lažje, če povem nekaj stvarnih podatkov o sebi, kot da se zapredam v filozofiranje."

In tako je nadaljeval: "Rodil sem se v Severni Irski leta 1942 in kmalu po vojni izgubil očeta. Razmere so bile takrat na Irskem tako težke, da se je moja mati odločila za emigracijo v Južnoafriško republiko, kjer sem odrasčal ob tipični staroangleški šolski in internatski vzgoji, med molitvijo in vojaško disciplino. Kot študent sem se vrnil v Anglijo, vendar se v deželi svojega maternega jezika nisem nikoli počutil prav doma, zato sem se že leta 1965 odpravil na svojo življenjsko pot v širni svet. Pot me je vodila na Finsko, Kitajsko, v Indijo in Francijo, kjer sem se skupaj s prijateljem Alanom Maleyjem lotil pisanja angleških učbenikov za tujce.

Prav ustalil pa sem se šele v nekdanji Jugoslaviji, kjer sem preživel dvanajst let kot svobodni ustvarjalec med predavanji, prevajanjem in pisanjem knjig v Splitu, Zagrebu, Skopju in

Novem Sadu. V Slovenijo sem prvič prišel pred petimi leti, ker so me povabili, da bi predaval na dveh seminarjih, v Ljubljani in Zrečah. Konec tedna med obema seminarjema sem preživel na Bledu. Ljubljana je bila zavita v januarsko meglo, Blejsko jezero je bilo zamrznjeno, v Zrečah sem gazil sneg do kolen - in vseč mi je bilo! Tako sem se začel redno vračati in leta 1990, po dolgem popotovanju, ki me je vodilo prek Maribora in Münchna v Mehiko in nazaj, sem se odločil: v Slovenijo ne bom več prihajal le kot obiskovalec; tu bom ostal, živel in delal. Vse mi je bilo všeč: podnebje, pokrajina, delo in najbolj - ljudje. Kajti ko sem se končno odločil, da želim ostati tu, so mi to omogočili prav številni slovenski prijatelji." Razmišljanja o sebi in svojem popotovanju je Alan končal z zanimivo hipotezo: "In če skušam povezati vaša vprašanja, kdo sem in zakaj sem tu: morda zato, ker je v mojih genih nekaj keltskega, neustaljenega. Moji irski predniki so šli nekoč davno verjetno skozi Slovenijo in zdi se naravno, da sem se vrnil po njihovi poti."

Na vaša vžitki preberemo "prevajalec & učitelj prevajanja" in večina članov našega društva vas pozna prav po lektorskih in svetovalnih uslugah (in ne storitvah, saj jih praviloma ne znate zaračunati) ter po tečajih, ki jih pripravljamo v okviru strokovnih dejavnosti društva. S čim se največ ukvarjate in kaj najraje počnete?

"Pišem. Pišem vse mogoče - literaturo, prevode, učbenike, poezijo, radijske igre... Najsrečnejši sem za pisalnimi strojem. In verjemite, da sem na vžitki hotel dodati še 'pisatelj', a ni bilo dovolj prostora. Morda pa bi zvenelo tudi prebahavo! Bolj všeč mi je oznaka, ki mi jo je nekoč dala moja hči, ko so jo v šoli vprašali, s čim se preživlja njen očka: 'Tipka,' je bil njen odgovor. Želim si, da bi bilo moje ukvarjanje s prevajanjem in pisanjem enakomerno razporejeno, saj menim, da se ti dve dejavnosti medsebojno dopolnjujeta, ker obe vključujeta določeno mero svobode in discipline: pri pisanju se sicer na prvi pogled zdi, da imaš vso svobodo, vendar sta nujna dokajšnja mera samodiscipline in poleg tega še prilagajanje zunanjim okoliščinam (uredniki, roki itd.); pri prevajanju pa si vezan predvsem na zunanje okoliščine (izvirno besedilo), vendar imaš razen pri strogo tehničnih besedilih - veliko

možnosti za svobodno izbiro pri ubesedovanju. Navadno je najtežje pisati knjige, vendar ti prav te na koncu prinesejo največ zadovoljstva. Knjigo *The Third Language* (o težavah pri prevajanju v angleščino) sem pisal sedem let v treh različnih deželah, drugo s podobno temo, *Translation*, pa sem napisal v manj kot šestih mesecih v zadušljivi kuhinji, kjer je bila temperatura marsikdaj celo 40°C. Spet tretjo (*Tiger's Eye*) sem pisal štiri leta in med nekaj obiski v Angliji ter Indiji, končal pa sem jo v Ljubljani, le mesec dni pred vojno." Mimogrede je omenil, da je doslej napisal kakih petnajst knjig!

In ob tem se je samo po sebi zastavilo naslednje vprašanje: Ali na podlagi izkušenj iz slovenskega prostora spet pripravljate kaj novega?

"Da. Na podlagi spoznanj in izkušenj, pridobljenih med bivanjem v Sloveniji, bi rad napisal kaj popolnoma novega. V mislih imam knjigo, s katero bi si prevajalci pomagali pri odkrivanju slogovnih napak in napak pri oblikovanju stavčnih zvez. Tako delo bi lahko dobro dopolnjevalo glosarje, ki jih misli izdati društvo."

Pred kratkim ste se lotili zahtevnega projekta izobraževanja prevajalcev v slovenskem oz. srednjeevropskem prostoru in - za zdaj v okviru GEE Collegea - skupaj s kolegi ustanovili Mednarodni izobraževalni center prevajalcev. Kaj vas je pri tem vodilo in kakšni so vaši načrti?

"Ta zamisel se mi je porodila ob pogovorih s številnimi slovenskimi znanci. Razlog za ustanovitev takega prevajalskega in izobraževalnega centra je preprosto dejstvo, da prevajalci nimajo nobene prave možnosti za ustrezno izobraževanje. Prevajalci opravljajo izredno odgovorno in zahtevno nalogo - in pri tem so praviloma prepuščeni sami sebi. Tega dela se nimajo kje naučiti. Namen centra je pripravljati redne seminarje za posamezna strokovna področja prevajanja, kot gostujoče predavatelje in učitelje pa naj bi pritegnili najboljše tuje in slovenske strokovnjake. Upam tudi, da bomo postopno lahko uvedli širše zasnovane jezikovne seminarje, ki bodo primerni tako za prevajalce kot za strokovnjake iz gospodarstva. Moj osebni interes pri tem projektu je jasen in

preprost: rad bi čim več prispeval k boljšemu strokovnemu položaju prevajalcev in k temu, da bi bil v večji meri priznan njihov pomen za gospodarstvo. Rad bi, da bi se prevajalci iz vse Slovenije - vsaj občasno - lahko zbirali in srečevali ter se ob izmenjavi izkušenj čim več naučili od tujih predavateljev in učiteljev. Na kratko: v Bohinju bi rad videl pravi Dom prevajalcev, kraj, kamor bi prevajalci ne prihajali le po znanje, ampak bi se ob razpravah v neformalnem okolju lahko tudi sprostili in za trenutek odložili breme svojih vsakdanjih težav na delovnem mestu."

Upam, da boste s svojim izobraževalnim delom v novoustanovljenem centru zapolnili vrzel v sistematskem izobraževanju naših prevajalcev in nas boste povezovali pri delu in prijateljevanju. Vendar vas bomo prevajalci tudi zunaj tega programa, kot doslej, individualno in "med prijatelji" še vedno prosili za nasvete in pomoč. Kaj bi lahko svetovali vsem, ki se ukvarjajo s prevajanjem v angleški jezik?

"Menim, da bi bilo predržno pa tudi nepotrebno deliti nasvete prevajalcem, ki ste - po izkušnjah sodeč - pri svojem delu dosegli izredno visoko raven strokovnosti in usposobljenosti. Resnično, ko sem nedavno vodil interni seminar za prevajalce v neki delovni organizaciji (obravnavali smo njihove prevode), sem imel le eno pripombo na njihovo delo: naredili so premalo napak. Vendar ne bi želel, da to izzvani sentimentalno. Seveda vem, da napake so, vendar zanje ne kaže vedno kriviti prevajalca.

No, če že pričakujete kak nasvet, morda nekaj zelo splošnih:

- poleg branja strokovne literature skušajte prebrati ali prelistati vsaj en angleški časopis na teden. Preberite članke, ki vas zanimajo osebno in ne samo strokovno. Tako boste našli na koristne fraze, ki jih potem lahko uporabite tudi pri svojem delu. (Pri mojih začetnih poskusih učenja slovenskega jezika so se mi zdela najkoristnejša 'pisma bralcev', saj so nekakšen most med govorjenim in pisanim jezikom.);
- vsaj občasno poslušajte poročila v tujem jeziku (na primer BBC);

- na svojem delovnem področju zbirajte čim več izvirnih besedil in dokumentov v jeziku, iz katerega in v katerega prevajate. Podčrtujte si koristne izraze, kajti sicer jih boste - ko jih boste potrebovali - težko spet našli;
- nikoli popolnoma ne verjemite slovarjem! Nedavno sem moral poiskati primerno ustreznico za slovensko besedo 'pazduha' (v besedni zvezi 'v pazduhah ladje' v besedilu o cerkveni arhitekturi). Slovar mi ponuja le 'armpit', vendar nikakor nisem mogel zapisati 'in the armpits of the nave'. Vedel sem, da je narobe, vendar še vedno iščem pravičen izraz. 'Corners, apses?' ... mi lahko kdo svetuje?;

- in končno: nikoli ne pozabite, da prevajate v tuj jezik. To je od vsega najtežje. Če vaš delodajalec oz. naročnik ni zadovoljen, ga mirno povabite, naj poskusi sam!"

In ko sva takole prišla na "domač" teren prevajalskih tegob, bi pogovor lahko razpredala še pozno v noč. Saj prav tu Alanu primerov nikoli ne zmanjka... Vendar bo priložnosti še dovolj in naj kaj ostane za prihodnjič. Za tokrat sva se poslovila in Alan mi je ob odhodu še enkrat zatrdil, da se med nami dobro počuti in da je vesel, ker lahko živi in dela v tako lepi deželi.

**FAKTURIRANJE PREK DRUŠTVA
JE ZARADI ZNIŽANJA DELEŽA ZA DRUŠTVO NA
5 ODSOTKOV NAJUGODNEJŠE TAKO ZA PREVAJALCE
KOT ZA NAROČNIKE.**

Upravni odbor DZTPS

PREVAJALSKA DELA VNICA POSVETOVANJE PORTOROŽ

The Symposium in Portorož

The article by Anton Omerza "Organizacija posvetovanja" (Symposium Organisation) gives a detailed account of the preparations leading up to this year's main event, the Alpe-Adria Translators Symposium which will take place in October 1992 in Portorož, Slovenia. The gathering will feature papers on five general topics: translation training, language-related papers, computer-aided translation, interpretation, terminology, and cooperation between translation organisations. In addition to the presentation of papers, there will also be a computer workshop, an exhibition of professional translation literature, and a display of English-language technical and scientific literature provided by the British Council. Invitations to help us organise the symposium were sent to a hundred addresses in six countries and the result was an international organising committee which coordinates and oversees the preparations for the symposium. The Executive Council of the Republic of Slovenia has become the official general sponsor of the event and other foreign and domestic organisations and companies have been enlisted to provide financial support. The official languages of the symposium will be the languages of the Alpe-Adria community: Slovenian, Croatian, German, Italian and Hungarian. The article also proposes some tentative resolutions of the Symposium: Translators symposiums at the level of Alpe-Adria should continue; A coordinating body of translation schools, faculties and a translation training center should be established; the Alpe-Adria translation information bulletin should start publication. This Symposium is a great opportunity for Slovenian translators to enter the European community of translators.

The article "Računalniška delavnica" (Computer workshop) by Marjan Golobič discusses the computer hardware and software to be presented at the Alpe-Adria Translators Symposium. The computer has become an indispensable tool of the modern translator. It speeds up the translation process, greatly simplifies editing, and enhances the quality of the final draft. The software demonstrated at the symposium will include word processors, multilingual spell checkers, thesauri, grammar checkers (also for Slovenian), bilingual dictionaries, glossaries, etc. The most efficient method of sending computer data from the client to the translator and back, i.e., by way of the modem, will also be presented.

The Article "Prodajna razstava prevajalske literature" (Sales exhibition of translation-oriented literature) discusses the book exhibition which will be set up in the hall in front of the auditorium. The following publishing houses, one from each Alpe-Adria member region, have been invited to display their publications at the symposium: Državna založba, Slovenia; Školska knjiga, Croatia; Garzanti Editore, Italy; Manz Verlag, Austria; Akadémiai Kiadó, Hungary; and Langenscheidts Verlag, Bavaria. The British Council has also been invited and has already pledged to bring to Portorož a selection of English-language books intended for the technical translator. This will be the first time that translators of the Alpe-Adria region will have a chance to peruse such a vast body of translation-oriented literature in six languages.

Anton Omerza's contribution "Informativni bilten strokovnih prevajalcev regije Alpe-Jadran" (Information bulletin of the Alpe-Adria technical translators) proposes the publication of an information-packed, translators newsletter. The publication would provide information on translator training programs and curricula of translation schools, such as the ones in Trieste and Graz, information on translation-oriented seminars and symposiums, bibliographies of translation-oriented books and periodicals, information on major dictionaries and glossaries and software. The author proposes that the bulletin be published in Slovenia on a yearly basis and financed by the translation associations of the Alpe-Adria region. This publication would provide one of the ways for Slovenia's translators to establish closer ties with the translators' community at the Alpe-Adria and European levels. The suggestion will be debated at the forthcoming translators symposium in Portorož.

The article by Diomira Fabjan Bajc "Fakulteta za tolmačenje in prevajanje v Trstu" (Faculty of Translation and Interpretation of Trieste) provides a brief description of the institution. Student eligibility, curriculum and examinations are also discussed. The main languages of instruction are Italian, French, English and German and the students also have the option to study translation and interpretation in Slovenian, Dutch, Russian, Serbo-Croatian, and Spanish. The faculty is a member of Conference des Instituts Universitaires des Traducteurs et Interpretes, maintains strong ties with many international translation schools and is actively involved in the student-exchange program. Its students also take advantage of ERASMUS and TEMPUS scholarships to upgrade their translation skills abroad.

Anton Omerza

Organizacija posvetovanja

V rubriki Posvetovanja že dolgo nismo omenjali strokovnih srečanj, saj od Sarajeva '90 nismo sodelovali na nobenem, niti nimamo podatkov o tovrstnih dogodkih. Tokrat bomo podrobneje predstavili priprave na obsežen organizacijski in strokovni projekt - Posvetovanje prevajalcev delovne skupnosti Alpe-Jadran oktobra 1992 v Portorožu. V petih tematsko zaokroženih prispevkih bomo predstavili organizacijske priprave, računalniško razstavo, prodajno razstavo strokovne literature za prevajalce, zamisel o izdajanju informativnega biltega skupnosti Alpe-Jadran za prevajalce ter Fakulteto za tolmače in prevajalce v Trstu, kjer so se najbolj množično odzvali našemu povabilu k sodelovanju.

Zamisel o posvetovanju se je porodila pred štirimi leti v Portorožu. Od takrat smo jo občasno omenjali, ko pa so se v Sloveniji začele razmere korenito spreminjati, smo se dela lotili resneje.

Na seji upravnega odbora so posvetovanje načelno podprli spomladi 1991, zato smo poleti ustanovili mednarodni redakcijski odbor (urejal naj bi referate za posvetovanje), ki je na prvi seji septembra 1991 izoblikoval strokovno podlago za pripravo vabil k sodelovanju, ki smo jih poslali na več kot sto naslovov v šest držav. Nekako ob istem času smo ustanovili mešan organ, sestavljen iz slovenskih predstavnikov mednarodnega redakcijskega odbora in članov organizacijskega odbora, ki tako rekoč ves čas vodi in usklajuje priprave na posvetovanje. Naslednji veliki zalogaji tega odbora so bili priprava pogodb za sponzorje in glavne sponzorje ter pogovori in dopisovanje z Izvršnim svetom Republike Slovenije, ki smo ga zaprosili, naj prevzame uradno pokroviteljstvo nad posvetovanjem. Poslovno sodelovanje smo ponudili štiridesetim podjetjem in ustanovam v Sloveniji in tujini pa tudi razstavljalcem računalniške opreme ter strokovne literature za prevajalce.

Druga seja redakcijskega odbora

Izvršno organizacijo posvetovanja smo zaupali Kongresno-kulturnemu centru Avditorij iz Portoroža.

Ko smo naredili finančni predračun, smo ugotovili, da znaša skoraj toliko kot četrtna letnega dohodka društva in da morajo sponzorji prispevati najmanj tri četrtnine sredstev, ki jih potrebujemo.

Mednarodni redakcijski odbor je prispele referate uvrstil v naslednje skupine:

1) Izobraževanje prevajalcev

- ☐ teoretične teme o izobraževanju prevajalcev
- ☐ predstavitev rednih šol v Trstu in Gradcu
- ☐ predstavitev izobraževanja na filozofskih fakultetah v Zagrebu in Ljubljani
- ☐ predstavitev centra za izobraževanje prevajalcev v Bohinju

2) Jezikovni referati

- ☐ splošne teme
- ☐ referata o angleškem jeziku in učenju italijanščine
- ☐ praktične prevajalske napake

3) Računalništvo

- ☐ predstavitev programske opreme za prevajalce v Sloveniji
- ☐ računalniška povezava med prevajalci
- ☐ prikaz slovarja, glosarja in imenika

4) Tolmačenje

- ☐ teme o konferenčnem tolmačenju
- ☐ študij tolmačenja v Trstu
- ☐ verbalno in neverbalno sporočanje pri tolmačenju predavanj

5) Terminologija

- ☐ latinsko-italijansko-slovenski glosar farmaceutike in ljudske botanike

Prvi oblak ...

se je prikazal že na prevajalskem seminarju v Portorožu leta 1987. Pa ga takrat nismo pravilno razumeli.

Po dopoldanskih referatih je g. Omerza, vodja seminarja, dejal: "Kosilo bo ob pol dveh, vabljeni!"

V tistem trenutku se je iz zadnjih vrst v dvorani zaslišalo glasno ugovarjanje: "Ništa ne razumemo. Da je to barem kazao na engleskom!" Tako so menili naši kolegi prevajalci iz Beograda. Ker si nismo mogli predstavljati, da je takole med kolegi sploh možen kakršenkoli šovinizem, pa tudi ne, da prevajalci, ki jim je sposobnost za razumevanje in prevajanje intelektualno prirojena, ne bi mogli razumeti nekaj preprostih besed v sorodnem in bratskem jeziku, smo le iskali možno razlago. Tako je nastala tale zgodbica:

Naslednjega, tokrat še večjega in mednarodnega seminarja v Portorožu se je udeležil tudi eden od najuglednejših beograjskih prevajalcev. Bil je tako slaven, da so mu v domačem mestu že davno nadeli vzdevek "Lav".

Lav se je na poslovilnem večeru seznanil s prevajalko iz Londona. Potem ko sta se prijetno razgibala v diskoteki, sta nadaljevala v njeni hotelski sobi. Ko jima je bilo najlepše, je nežno vzkliknila: "I love you!" Lav pa ni dejal nič.

Po seminarju se je vrnil v Beograd. Vprašali so ga: "Kako je to bilo Lave?"

Odvrnil je: "Znate šta, divno je bilo, več sam i u Engleskoj poznati!"

- ☐ slovenski poslovni jezik na Koroškem
- ☐ predlog za pripravo pravno-ekonomskega glosarja dežel skupnosti Alpe-Jadran

6) Povezovanje prevajalcev

- ☐ vplivi na status jezikov v regiji Alpe-Jadran
- ☐ povezovanje prevajalskih asociacij in institucij
- ☐ regionalno sodelovanje pri šolanju in izpopolnjevanju prevajalcev
- ☐ predlog za izdajanje informativnega biltena prevajalcev dežel skupnosti Alpe-Jadran

Referate smo dobili iz šestih držav, največ iz Italije in Slovenije.

Poleg plenarnih referatov bodo potekale še naslednje strokovne dejavnosti:

- ☐ razstava strojne in programske računalniške opreme za prevajalce,
- ☐ delavnica s prikazom programske opreme,
- ☐ prodajna razstava literature za prevajalce (založbe iz dežel skupnosti Alpe-Jadran),
- ☐ razstava literature v angleškem jeziku (Britanski svet).

Načrtujemo, da bomo razpis za posvetovanje odposlali ob izidu te številke Mostov. Več kot 1.600 izvodov razpisa v petih jezikih nameravamo poslati v vse dežele skupnosti Alpe-Jadran. Poleti bomo pripravljali zbornik posvetovanja, ki bo vseboval povzetke vseh referatov v dveh jezikih. Jeseni verjetno ne

bomo izdali redne številke Mostov, ker jo bomo nadomestili z zbornikom posvetovanja.

Uradni jeziki na posvetovanju bodo hrvaščina, italijanščina, madžarščina, nemščina in slovenščina, to pa velja tako za referate kot za razpravo.

Redakcijski odbor je na marčni seji predlagal, naj med sklepe posvetovanja uvrstimo naslednje:

- 1) posvetovanja prevajalcev skupnosti Alpe-Jadran naj se nadaljujejo,
- 2) ustanovi naj se delovna skupina za povezovanje šol (s po enim predstavnikom iz vsake redne šole, s fakultete ali iz izobraževalnega centra),
- 3) člani redakcijskega odbora posvetovanja naj do konca leta 1992 posredujejo zamisel o izdajanju informativnega biltena skupnosti Alpe-Jadran prevajalskim združenjem in institucijam v svojih državah.

V preteklosti smo bili slovenski strokovni prevajalci dokaj slabo povezani s kolegi iz bivše Jugoslavije, največ smo pravzaprav sodelovali s Hrvati in Bosanci. Povezav s tujino tako rekoč ni bilo, če ne štejem gostujočih predavateljev na naših seminarjih. S projektom Alpe-Jadran pa se nam na stežaj odpirajo vrata za sodelovanje z vsemi sosedi, in če že ne bomo izkoristili možnosti za povezovanje, bomo vsaj nekoliko seznanjeni z življenjem in delom prevajalcev onkraj meja naše države.

Marjan Golobič

Računalniška delavnica

Posvetovanje prevajalcev na ravni skupnosti Alpe-Jadran, ki bo letos jeseni v Portorožu, bo poleg razstave slovarjev popestrila še računalniška delavnica, ki bo potekala v posebnem prostoru vzporedno z osrednjim delom posvetovanja. Namen delavnice je predstaviti najnovejše dosežke s področja strojne in programske računalniške opreme in kako ta omogoča prevajalcu, da svoje delo opravlja hitreje, bolj kakovostno in učinkoviteje.

Predstavljena bo najnovejša strojna oprema, ki je še posebej primerna za prevajalsko dejavnost. To so monitorji z visoko ločljivostjo, opremljeni s filtri, ki ne utrujajo prevajalčevih oči kljub uram in uram gledanja na zaslon, zmogljivi in hitri računalniki serije AT 386-25 MHz in zelo priročni, prenosni (laptop) računalniki, idealni za prevajalce, ki veliko potujejo. Na ogled bodo tudi matrični in laserski tiskalniki, ki zagotavljajo zelo kakovosten tisk in so primerni tudi za

namizno založništvo kot dodatno dejavnost prevajalca. Predstavljen bo modem, ki omogoča najmodernejšo in najučinkovitejšo obliko elektronske komunikacije in prenosa podatkov. Prek modema lahko naročnik po telefonski liniji pošlje prevajalcu besedilo v prevod, ta pa mu na isti način "dostavi" prevedeno besedilo. Tako se neproduktiven transportni čas skrajša na samo nekaj minut. Ni treba omenjati prihranka časa, papirja in zmanjšanja drugih stroškov klasičnega posredovanja prevodov.

Seveda bo v računalniški delavnici v Portorožu predstavljena tudi programska oprema, ki prevajalcu še posebej olajša delo. To bodo razni programski paketi, kot so besedni urejevalniki, črkovalniki (spell checker), sinonimniki (thesaurus), besedni analizatorji (grammar checker), programi za sestavljanje specializiranih glosarjev in slovarjev, večjezični slovarji itd. V tujini prevajalci že dalj časa s pridom uporabljajo različne računalniške slovarje, črkovalnike in sinonimnike za celo vrsto tujih jezikov. Zdaj pa se je na tem področju pojavilo tudi precej programske opreme za slovenski jezik. Podjetje Aleja na primer ponuja vrsto obširnih dvojezičnih računalniških slovarjev. Alejin angleško-slovenski slovar vsebuje 100.000 pojmov, nemško-slovenski 60.000, italijansko-slovenski 40.000 in francosko-slovenski 70.000 pojmov. V pripravi je tudi težko pričakovani slovensko-angleški slovar, ki bo, upajmo, že predstavljen na posvetovanju prevajalcev iz dežel skupnosti Alpe-Jadran. Seveda se ti slovarji ne uporabljajo samo za prebiranje že obstoječega besednega fonda, ampak prevajalcu omogočajo, da vanje sam vnaša gesla in definicije s svojega prevajalskega področja. Posebna prednost teh

programov je, da jih lahko pokličemo iz vseh urejevalnikov besedil in drugih programov, ki za izpis uporabljajo standardni nabor znakov, saj so narejeni v rezidenčni izvedbi in so tako ves čas prisotni v pomnilniku. V pripravi je tudi dvosmerni osemjezični slovar, ki bo obsegal 22.000 pojmov v vsakem jeziku (angleščina, nemščina, italijanščina, španščina, nizozemščina, švedščina in slovenščina).

Naslednji paket programske opreme za slovenski jezik je besedni analizator BesAna, ki ga je pripravilo podjetje Amebis. Ta program vam omogoča odkrivanje napak v slovenskih besedilih in besedno ter skladiščno analizo slovenščine. Opozarja vas na primer na manjkajoče vejice, neujemanje pridevnikov in samostalnikov, predložne zveze, neujemanje pomožnih glagolov in deležnikov, pravilno rabo predlogov v/na in iz/s pri krajevnih imenih, uporabo velikih in malih začetnic in še kaj. Poleg tega ima BesAna slovenski slovar sopomenk, ki vsebuje skoraj 50.000 besed. Posebna prednost BesAne je, da njen slovar vsebuje seznam najpogostejših napačnih besed, na katere vas program posebej opozarja, vam predlaga boljše rešitve in vam ne dovoli, da bi napačne izraze po pomoti vnesli, kot da so pravilni.

Poleg tega pričakujemo, da bodo naši kolegi prevajalci iz sosednjih dežel, iz Italije, Madžarske in še od kod, predstavili svojo programsko opremo v računalniški delavnici posvetovanja prevajalcev skupnosti Alpe-Jadran. Ta popestritev bo gotovo dobrodošla vsem udeležencem, ki se intenzivno ukvarjajo s prevajalsko dejavnostjo in iščejo nove možnosti za posodobitev svojega dela ter s tem za uveljavitev na evropskem prevajalskem trgu.

Anton Omerza

Prodajna razstava prevajalske literature

Posvetovanje v Portorožu bo imelo dva programa. Plenarni bo potekal v veliki dvorani Avditorija, kjer se bodo zvrstili vsi referati, ob tem pa bo v avli ves čas potekal vzporedni program. Gre za dve razstavi, za prikaz strojne in programske računalniške opreme ter za prodajno razstavo literature za prevajalce. Nekaj besed o tej razstavi.

Odločili smo se, da iz vsake dežele skupnosti Alpe-Jadran povabimo po eno založbo, ki naj bi na prodajni razstavi slovarjev in glosarjev prikazala založniško dejavnost svoje države.

Povabili smo naslednje založbe:

- ☐ Državno založbo Slovenije,
- ☐ Školsko knjigo iz Hrvaške,
- ☐ Garzanti Editore s.p.a. iz Italije,
- ☐ Manz Verlag iz Avstrije,
- ☐ Akadémiai Kiadó iz Madžarske,
- ☐ Langenscheidts Verlag iz Bavarske.

Posebej bomo povabili Britanski svet, ki bo pripravil neprodajno razstavo slovarjev, glosarjev in drugih priročnikov, nanašajočih se na teme posvetovanja. Ob tem je treba vsekakor omeniti, da je Britanski svet z društvom že sklenil pogodbo o sponzoriranju posvetovanja.

Upamo, da se bodo vse povabljene založbe odzvale našemu vabilu. Vsekakor se udeležencem posvetovanja obeta, da bodo prvič na enem mestu videli zbrano vso naj-novejšo literaturo za prevajalce, in to kar v šestih jezikih. Izkušnje kažejo, da se založniki dobro pripravijo na takšne razstave in na njih predstavijo predvsem slovarje in glosarje, ki so komercialno zanimivi tako zanje kot za prevajalce. Zato ne zamudite te enkratne priložnosti za nakup, saj lahko pričakujete tudi kak popust.

Anton Omerza

Informativni bilten

Izkušnje pri opravljanju del poslovnega tajnika v DZTPS so me prepričale o žalostni resnici, da je iskanje podatkov in informacij prevajalčevo poglavito opravilo. Predvsem zato, ker Slovenci kot majhen narod nimamo strokovnih slovarjev in s tem literature, kakršne so vajeni prevajalci, pripadniki velikih narodov (Angleži, Nemci, Italijani).

Med pripravi na posvetovanje v Portorožu se mi je zamisel o informativnem biltenu prevajalcev skupnosti Alpe-Jadran porodila kar mimogrede. Še posebej ob pogovorih z italijanskimi prevajalci, ki v glavnem nimajo težav s slovarji in glosarji.

Na posvetovanju bom predlagal, naj predstavniki dežel v redakcijskem odboru predlagajo prevajalskim društvom in podobnim združenjem sodelovanje pri izdajanju informativnega biltena strokovnih prevajalcev regije Alpe-Jadran.

Kako si zamišljam vsebino biltena? Imel bi štiri rubrike:

- 1) Informacije o šolanju in strokovnem usposabljanju
 - ☐ programi in vpisni pogoji rednih šol (recimo v Trstu in Gradcu)
 - ☐ program strokovnega usposabljanja za najmanj šest mesecev vnaprej (recimo ITTC v Bohinju)

2) Informacije o strokovnih posvetovanjih (srečanjih, seminarjih) prevajalcev

- ☐ programi, kotizacije in drugi pogoji (recimo septembrsko srečanje na Dunaju, oktobrsko posvetovanje v Portorožu)

3) Informacije o prevajalskih revijah s kratkim pregledom vsebine

- ☐ recimo Mostovi, Prevoditelj

4) Informacije o izidu pomembnih slovarjev in glosarjev ter o programski računalniški opremi za prevajalce

- ☐ recimo nemško-slovenski slovar Doris Debenjak ali urejevalnik besedil za madžarski jezik Ferenca Kovacs.

Kako si zamišljam izhajanje biltena?

Predlagal bom, naj bilten izhaja v Sloveniji, financirala pa bi ga ustrezna prevajalska združenja v regiji Alpe-Jadran. Mogoče vsa sprva ne bodo pripravljena sodelovati, a potrebujemo vsaj tri, da lahko začnemo delati. Bilten naj bi sprva izhajal enkrat na leto, dobivali pa bi ga člani združenj. Če bi pri projektu izdajanja biltena sodelovala vsa prevajalska združenja v regiji, bi izhajal v petih jezikih, v obsegu največ 40 strani formata B5. Naklada bi lahko bila od 3.000 do 4.000 izvodov.

V zborniku posvetovanja prevajalcev iz skupnosti Alpe-Jadran bomo predstavili vzorec takšnega biltena, tako da bomo zbrali informacije o Sloveniji in jih prevedli v druge jezike regije Alpe-Jadran.

Kaj bi slovenski strokovni prevajalci pridobili z biltenom?

Vzemimo strokovnega prevajalca za italijanski jezik. Če bi, recimo, prva številka biltena izšla jeseni 1993, bi na strani, ki je posvečena Italiji, prebral:

- ☐ da je fakulteta v Trstu opustila študij tolmačenja in prevajanja v zvezi s slovenskim jezikom, ker ni bilo novih vpisov študentov,
- ☐ da A.I.I.T. Venezia-Alto Adige pripravlja v začetku leta seminar o italijansko-nemškem prevajanju in tolmačenju za potrebe turizma,
- ☐ da je založba Zannicelli izdala angleško-italijanski in italijansko-angleški glosar finančno-ekonomskih terminov ter da pripravlja podoben glosar za italijansko-nemško kombinacijo.

Že takšne in podobne informacije bi bile dovolj zanimive za strokovnega prevajalca, pa čeprav bi moral bilten plačati.

Prevajalci v Sloveniji smo še precej odmaknjeni od pridobitev informacijske revolucije, saj z uporabo računalnikov namesto pisalnih strojev še nismo niti pred njenimi vrati. Seznanitev z dogodki na strokovni ravni na najožjem mednarodnem področju (regija Alpe-Jadran) je šele začetek informacijskega povezovanja s svetom, ki ga omogoča modem, in s tem možnosti za pridobivanje želene informacije, podatka ali strokovnega termina. Individualizem, ki ga imamo v krvi, pa najsi gre za prevajanje, pripravo slovarjev ali pripravo večjih projektov, lahko presežemo le z odprtostjo navzven in s sprejemanjem informacij iz širšega strokovnega okolja. Prav temu pa bi bil namenjen informativni bilten prevajalcev iz regije Alpe-Jadran.

Diomira Fabjan Bajc

Fakulteta za tolmače in prevajalce v Trstu - prispevek za posvetovanje v Portorožu

Visoka šola za tolmače in prevajalce v Trstu je nastala v 50. letih kot samostojen tečaj za študente ekonomske fakultete, na katerem naj bi se naučili nekaj tujih jezikov za svoj bodoči poklic, ki bi jih morali po končanem tečaju praktično obvladati. Kakih dvajset let je šola delovala na ta način, a kmalu je bila odprta tudi študentom, ki so se hoteli posvetiti prevajalskemu poklicu. Od leta 1978 je samostojna fakulteta in ob koncu štiriletnega študija podeljuje diplomu (laurea). Od leta 1990 njeni diplomanti pod določenimi pogoji lahko tudi poučujejo na šolah v Italiji.

V šolo se lahko vpišejo italijanski državljani pa tudi tujci z opravljeno veliko maturo. Obvezno morajo že dobro znati vsaj dva jezika - italijanščino in enega od naslednjih: francoščino, angleščino ali nemščino. Za vpis na fakulteto je namreč treba opraviti sprejemni izpit, ki sestoji iz treh delov:

- ☐ narek v enem od treh jezikov, za katerega se kandidat prijavi (francoščina, angleščina ali nemščina);
- ☐ prevod iz enega od treh omenjenih jezikov v italijanščino;
- ☐ prevod iz italijanščine v isti (prej omenjeni) jezik.

Kandidati, ki se prijavijo na sprejemni izpit, na njem ne smejo uporabljati ne enojezičnega ne večjezičnih slovarjev. Opraviti morajo vse tri dele izpita. Prošnja za izpit je treba oddati od 1. 8. do 15. 9., izpit pa je konec septembra ali oktobra.

Kdor opravi izpit, mora vpisati italijanščino in tuj jezik, za katerega se je prijavil na sprejemni izpit (francoščino, angleščino ali nemščino). Poleg teh dveh jezikov mora izbrati še enega od preostalih dveh in enega od naslednjih jezikov: slovenščina, nizozemščina, ruščina, srbohrvaščina, španščina.

Zelo priporočljivo je, da si študenti v vsakem primeru izberejo študij maternega jezika, čeprav mislijo, da ga že obvladajo, kajti dobri in vrhunski prevajalci, še bolj pa tolmači, dosežejo najvišjo kvalificiranost in so torej v nekem smislu nenadomestljivi le pri prevajanju in tolmačenju v svoj materni jezik. Jasno pa je, da jim čim boljše poznavanje čim več tujih jezikov zagotavlja večje možnosti za zaposlitev.

Ob tem bi morebitne slovenske študente na tej šoli opozorila, da gre pri prevajanju vseh jezikov, tudi slovenščine, za prevajanje iz italijanščine in v italijanščino. Po končanem študiju (ali že med študijem) se bo Slovenec sam vadi v prevajanju npr. iz slovenščine v nemščino (francoščino, angleščino, ruščino itd.), saj mu bo šola dala teoretsko podlago, torej sistem za prevajanje iz materinščine v tuj jezik in narobe.

Prednost šolanja na tej fakulteti je tudi v tem, da lahko študent študij po dveh letih prekine in dobi diplomu višje šole. Za pridobitev diplome mora opraviti poseben izpit iz prvega in drugega tujega jezika.

Če nadaljuje študij, se mora študent po drugem letniku odločiti za eno od dveh smeri v tretjem in četrtem letniku:

- a) prevajanje,
- b) tolmačenje.

Če izbere prevajalsko smer, nadaljuje študij pisnega prevajanja s poglobljanjem strokovnega poznavanja jezikov, torej z bogatitvijo strokovnega izrazja in s spoznavanjem slogovnih posebnosti. Če pa izbere tolmačenje, vadi simultano tolmačenje v kabini in konsektivno tolmačenje (ob govoru), spoznava pa tudi uporabo primerne stenografskega beleženja.

Poleg tega, da se uči posameznih jezikov (jezik, zemljepis in zgodovina, v III. in IV. letniku književnost) ter prevajanja ali tolmačenja, mora študent opraviti še izpite iz splošne lingvistike, splošne medicine, temeljev ekonomije in politike, uvoda v energetske vire in iz poznavanja mednarodnih organizacij.

Vsa predavanja in seminarske vaje mora študent obvezno obiskovati in na njih sodelovati, saj sicer v indeks ne dobi profesorjevega podpisa, ki je pogoj za opravljanje izpitov.

Izpitni roki na fakulteti za tolmače in prevajalce so trije: junija, oktobra in februarja. Kdor ne opravi vseh izpitov, ki so obvezni za vpis v višji letnik, mora pavzirati.

Vsi vemo, da je za dobro poznavanje tujih jezikov nujno potovati v tujino in tam preživeti čim več časa. Fakulteta za tolmače in prevajalce v Trstu je članica organizacije CIUTI (Conférence des Instituts Universitaires des Traducteurs et Interpretes), ki omogoča izmenjavo študentov vseh šol, vključenih v to organizacijo, pa tudi drugih. Tako je mogoče nekaj mesecev študirati na Danskem (Aarhus, Copenhagen), v Belgiji (Antwerpen, Mons), Veliki Britaniji (Bath, Bradford, Edinburgh, London, Siford), Nemčiji (Germesheim, Heidelberg, Saarbrücken), Švici (Ženeva, Zurich), Kanadi (Montreal), Franciji (Pariz), Avstriji (Dunaj, Gradec), ZDA (Washington), Španiji (Barcelona, Granada) ali v Rusiji (Moskva).

Tudi na tej fakulteti študenti za študij na tujih univerzah lahko pridobijo štipendije, ki jim jih omogočata projekta ERASMUS in TEMPUS.

Naslov fakultete za tolmače in prevajalce v Trstu je:

Scuola superiore di lingue moderne per interpreti e traduttori
Via B. d'Alviano 15/I
34144 TRST - TRIESTE
Tel. (iz Slovenije): 993940/750410 - 764581
Telefaks: 040/775052

In zdaj še nekaj besed o ekipi, ki namerava z referati nastopiti na posvetovanju prevajalcev v Portorožu. Sestavljajo jo same ženske (na šoli je pičila tretjina moških!).

Prof. Giuliana Brozich Lipizer poučuje konsektivno in simultano tolmačenje iz nemščine v italijanščino. Dolgo let je sama tolmačila v EGS in v skupnosti Alpe-Jadran. Napisala je več knjig: o fenomenološki analizi jezika v podjetjih, o komunikaciji med podjetji in institucijami v Italiji ter v nemško govorečih deželah in o jeziku kot sredstvu za komuniciranje. Prof. Rita Snel Trampus je Nizozemka in seveda poučuje nizozemski jezik. Napisala je nekaj jezikovnih vadnic za tujce, sočasno pa je tudi sodna tolmačica na tržaškem sodišču. Prof. Diomira Fabjan Bajc poučuje prevajanje iz slovenščine v italijanščino. V italijanščino je prevedla več poljudnih in literarnih del (Cankarja, Rebulo), v tisku pa je njen slovensko-italijanski frazeološki slovar. Fedra Paclich je odlična diplomirana prevajalka in tolmačica za italijanščino, slovenščino in nemščino. Dolgo let je živela v Rimu, nekaj let je študirala v Gradcu. Kristina Hmeljak je absolventka na tržaški šoli za prevajalce: zna slovensko, italijansko in angleško. Pol leta je preživela v Bostonu. Poleg naštetih jezikov študira še japonščino. Lani je dva meseca preživela v Tokiu.

SEMINARJI

Antonino Principato

Slovenia: verso una dimensione Europea

A Principato meni, da težav, s katerimi se prevajalec sooča pri pravilnem tolmačenju in prevajanju besedila, ni malo. Ugotavlja, da se v Sloveniji veliko več prevaja v tuje jezike kot v materinščino, to pa pomeni, da večino slovenskih besedil v italijanščino prevajajo Slovenci. Obravnava uporabo imen krajev, ki so v italijanskem jeziku že sprejeta, ter ravnanje nekaterih prevajalcev, ki odklanjajo italijansko poimenovanje krajev in vztrajajo pri slovenskih imenih. Z osamosvojitvijo bo Slovenija prisiljena sprejeti nove izraze, nove koncepte, nove strukture, in A. Principato vidi prav prevajalca v vlogi tvorca evolucije slovenskega jezika.

Il tema principale del sesto incontro con i traduttori che operano da e verso l'italiano, tenutosi a Lubiana il 6/12/91, si è iscritto in una realtà da tanto tempo desiderata dai cittadini della Slovenia che se non altro per tale motivo suggella un momento del tutto inedito nella storia di questo paese. Già repubblica nella Federazione jugoslava, lo scorso ottobre, in seguito ad una moratoria di tre mesi sottoscritta al termine degli scontri armati che dal 26 giugno all'8 luglio avevano visto le forze di difesa territoriale impegnate in una strenua lotta contro le autorità militari federali, la Slovenia raggiunge "de facto" uno status di autonomia dal governo centrale di Belgrado, tramutatosi poi in completa indipendenza nel gennaio '92 con il relativo riconoscimento da parte della comunità internazionale.

Seppure a mo' d'inciso, tuttavia, val la pena sottolineare che i raggiungimenti sloveni, forse proprio per questo loro carattere inedito, hanno sorpreso diverse fasce dell'opinione pubblica mondiale.

Lasciando da parte gli aspetti prettamente politici, che possono essere al limite oggetto di altro studio, ci si è soffermati, come del resto si era fatto in occasione dei seminari precedenti, sugli aspetti linguistici di un cambiamento di

status che la comunità di parlanti che abita la parte soleggiata delle Alpi si appresta a vivere con un mare di profonde speranze. Considerando le recenti modifiche del quadro geo-politico nell'Europa orientale, non si è potuto fare a meno di sottolineare l'ascesa di rango dello sloveno, assunto ad un ruolo ormai indiscutibilmente europeo.

A tal proposito occorre sottolineare il fatto che tale lingua, già ufficiale in Jugoslavia (seppure quasi surrettiziamente offuscata dalla maggiormente diffusa serbocroata), da tempo bandiera, simbolo ed espressione delle istanze autonomistiche del suo quasi ininterrottamente subordinato popolo, spesso idioma segreto soggetto alla censura delle dominazioni straniere che si sono succedute nel corso della storia, raggiunge oggi una pienezza ed una dignità per lei senza precedenti. Con ciò non si vuole affatto affermare che lo sloveno sia stato finora un idioma sub-standard, bensì che mai come adesso le altre nazioni si saranno sentite costrette a reputarla lingua d'indiscussa dignità internazionale. Sebbene il perpetuarsi di siffatte realtà linguistiche dipendano prevalentemente dalla coscienza civile e dal costume sociale di chi parla la lingua in questione, nonché dal potere politico dello stato in cui essa si parla, va da sé che il fenomeno summenzionato non

puo' lasciare indifferenti i membri della comunita' slovena che operano nel settore interlinguistico, e soprattutto coloro che lavorano con l'italiano, data la contiguita' geografica e culturale di quest'ultimo.

Considerando la portata attuale del suddetto fenomeno, pero', diversamente da quanto si era fatto in occasione degli incontri precedenti, in tale seminario non e' stato possibile limitarsi ad una realta' esclusivamente italo-slovena. Pur avendo esercitato il duplice ruolo di lingua-strumento e lingua-obiettivo di quest'ultimo incontro, l'italiano non puo' esser considerato unica e sola fonte cui attingera' lo sloveno in un contesto prettamente evolutivo.

Nella speranza che il complesso di dipendenza dal serbo-croato e la conseguente serbo-croato-fobia, nonche' la a sua volta conseguente lotta di carattere puristico per la protezione cristallizzante della lingua slovena dagli influssi "balcanici", quali istanze ormai pressoché inutili a perorare, scompaiano dalla mente del popolo sloveno, lasciando finalmente spazio libero ad una mentalita' che favorisca la gia' latente e legittima tendenza integrativa che ha avuto inizio con l'accettazione di consolidati contributi, volontari e non, da parte dell'italiano e delle altre lingue allo sloveno attigue, si potrebbe addirittura ipotizzare che su quest'ultimo esercitino una certa influenza tutte le altre lingue dell'Europa occidentale. Senza mai prescindere dalle implicazioni socio-culturali del termine "lingua", e' inevitabile che, entrando la Slovenia a tutti gli effetti nel mondo del libero mercato, e nel futuro forse anche nella Comunita' Economica Europea, lo sloveno sia immissario di nuovi termini, nuovi concetti, nuove strutture.

Tuttavia, senza andare molto lontano con tali aspettative internazionalistiche, e' stato sufficiente soffermarsi, se non altro per fornire un'idea minimale di tale processo evolutivo, sui neologismi che inevitabilmente interesseranno il linguaggio della politica e dell'economia, settori in cui le riforme ed i mutamenti di tendenza rispetto al pasato saranno solido e celere veicolo di idee, concetti ed espressioni cui la lingua-cultura slovena, decisamente rurale per

tradizione e vocazione, dovra' certamente adattarsi, a meno di vederne rallentato, ostacolato o addirittura contrastato lo sviluppo, al tempo stesso diritto e dovere del proprio popolo, come del resto di ogni altro popolo.

Oltre ai contributi forniti allo sloveno dalle lingue dell'Europa occidentale, pero', e' quanto mai doveroso segnalare quelli apportati, nel senso sia linguistico che politologico, dalla lingua slovena ai mass media internazionali: espressioni come "truppe di difesa territoriale", "territoriali", "presidenza collegiale", "repubblica", ecc., costituiscono alcuni dei tanti esempi di calco, autoctonismo o marca culturale che sono risultati di difficile comprensione a livello referenziale e/o conativo, almeno per l'utente italiano dei notiziari trasmessi durante i primi giorni della "questione jugoslava".

Ed e' stata proprio la messa in evidenza e conseguente discussione dei punti sinora menzionati ad aprire la prima fase di questo incontro, la quale e' stata successivamente completata da brevi cenni sulle istituzioni delle Comunita' Europee e sul diritto comunitario. In questa stessa chiave si e' posto l'accento su una terminologia ed uno stile poco comuni persino per l'italiano medio sufficientemente istruito, operazione questa che, al di la' della sua funzione didattica di arricchimento lessicale e stilistico, ha inoltre espletato una funzione formativa nell'ambito linguistico, nel senso di fornire ai partecipanti del seminario adeguati esempi di spontaneo e favorevolmente accettato adattamento dell'italiano a situazioni nuove.

Partendo dall'omogeneita' linguistica dei partecipanti, quasi tutti di nazionalita' slovena, e' facile intuire come quest'ultimo punto acquisisca notevole importanza nel favorire la tendenza innovativa di cui sopra, che in condizioni ottimali porterebbe la lingua di questi ultimi ad arricchirsi e di conseguenza ad incrementare il suo status internazionale. In una dimensione prospettica, tale fenomeno, fra l'altro consolidato anche in sede d'esercitazione, acquisisce particolare significativita' in campo traduttivo.

Sotto questo profilo si può affermare che, diversamente dai temi trattati in occasione degli incontri precedenti, in cui si erano evidenziate le norme che regolano l'omogeneizzazione dei testi in base alle varie tipologie, favorendo così la presentazione del metodo traduttivo formulato dai più autorevoli esponenti della Scuola Tedesca, approccio volto anche ad assistere il traduttore dallo sloveno verso l'italiano, questo seminario è riuscito a fornire utili consigli quanto alla traduzione in senso inverso, in misura di gran lunga maggiore rispetto a quanto si fosse fatto sinora.

In questo quadro le procedure di adattamento non solo presentano scarsa utilità, ma se usate a dismisura possono soltanto contribuire alla fossilizzazione della lingua slovena. Se quest'ultima non si può evolvere dall'interno, ben vengano le spinte innovative dall'esterno. Data la presenza a tutt'oggi di un'intelligenza marcatamente "puritana" in fatto di lingua, le maggiori speranze di evoluzione dello sloveno vengono riposte nell'opera del traduttore. Questi non dovrà in tal caso disdegnare il calco, espediente che pur venendo meno al finora perorato principio della funzione pragmatica del testo, che privilegia l'uso di termini autoctoni nel testo d'arrivo per favorirne la comprensione, si rivelerebbe invece provvidenziale ai fini della fruibilità testuale.

Il secondo tema di quest'incontro si è rivolto alla solita analisi degli errori, in cui, come si era fatto le altre volte, sono state messe in risalto le interferenze di carattere stilistico, pragmatico, grammaticale e lessicale, ambienti questi che non sono stati peraltro trascurati durante la fase precedente di questo seminario. Stavolta però non ci si è limitati ad analizzare gli opuscoli turistici sloveni tradotti in italiano, ma ci si è avvalsi anche di quelli italiani tradotti in più lingue, tra le quali lo sloveno, nonché di un paio di pagelle scolastiche e relativi diplomi redatti in croato. Mentre la prima novità è servita ad offrire ai partecipanti alcuni spunti per operare un confronto tra il *modus transferendi* in Italia ed in

Slovenia, la seconda, pur coinvolgendo quella che nonostante la contiguità geografico-culturale dovrebbe essere considerata una terza lingua, è stata utilizzata per farli cimentare in esercitazioni con relative discussioni di carattere prettamente terminologico.

La terza ed ultima parte di questo seminario è stata dedicata alla discussione su problemi traduttivi eventualmente sollevati dai singoli partecipanti, nonché alla presentazione della professione del traduttore in Italia, con particolare riferimento al trattamento economico. A tal proposito occorre sottolineare con una punta di felicità che quest'ultima fase dell'incontro con i traduttori che operano da e verso l'italiano non è stata da questi strumentalizzata a fini autocommiserativi.

Per concludere, vale la pena comunicare che, come si era già fatto in occasione del seminario precedente, anche in questo incontro con i traduttori che operano da e verso l'italiano si è dedicato un seppur piccolo spazio al metodo traduttivo basato sull'analisi testuale. Sebbene quest'ultimo seminario sia stato incentrato su altri aspetti dell'attività traduttiva, la presentazione del suddetto approccio si è rivelata di non poca utilità, specialmente in vista degli incontri successivi, o dei corsi regolari od intensivi che l'associazione dei traduttori della Slovenia ha da tempo in animo di istituire, e che probabilmente troveranno la loro concreta realizzazione nel Progetto ITTC (International Translators Training Centre). In questa sede, ed in misura maggiore lo si farà in occasione degli incontri successivi, si è tentato di abituare il traduttore a questo metodo che già al primo esperimento, effettuato durante l'incontro precedente, si era rivelato di non facile acquisizione. Come si sperava, durante questo seminario l'applicazione di tale approccio alla traduzione verso la lingua madre dei partecipanti è risultato più agevole ed ha fornito a questi ultimi pregevoli spunti per sviluppare una certa capacità critica durante la propria attività traduttiva.

Signore Direttore...

The Manager
Y.M.C.A. Hotel
LONDON

Roma 28 sept. 1981

Dear Signore Direttore,

Noew I am tella you story wot I was a treated at jour hotella.

I am a comma from Roma as tourist to London and stay as a younga christian man at your hotella.

When I comma in my room I see there is no shit in my bed - how can I sleep with no shit in my bed? So I calla down to receptione and tella.

"I wanta shit", I say.

"Go to toilet", They tella me.

"No, no I wanta shit in my bed", I say:

"You'd better not shit in your bed, you sonna-wa-bitch".

What is sonna-wa-bitch?

I go down for breakfast into restorant. I order bacon and egga and two pissis of toast. I getta only one piss of toast.

I tella waitress, and point at toast:

"I wanta piss", I say.

"Go to toilet", She tella me.

"No, no I wanta piss on my plate". She then say to me:

"You'd bloody wella not piss on the plate, you sonna-wa-bitch".

That is the second person who do not even know me calla me "sonna-wa-bitch", and why is your staff replying "Go to toilet", Is that a modern tella? I do no understand, please tella me!

Later I go for dinner in your restorante. Spoon and knife is laid out, but no fock. I tella waitress:

"I wanta fock". And she tella me:

"Sure, everyone wanta fock". I tella her:

"No, no you don't understanda me, I wanta fock on the table". She tella me:

"So you sonna-wa-bitch wanta fock on the table? Get your ass out of here!"

How comma this christian hotell tella the guest in such bed manner?

So I go to receptione and ask for bill. I no wanta stay in this hotel no more. When I have paid the a billa the portier say to me:

"Thank you, and piss on You". I say:

"Piss on you too, you sonna-wa-bitch, I now go back to Italy".

Direttore, I never gonna stay in your hotella no more, you sonna-wa-bitch.

Sincerely
Dicci Elgre

Pavel Apovnik

Težave pri iskanju ustreznice za strokovne izraze

I.

Nekaj besed o nemško-slovenskem slovarju pravnega in ekonomskega izrazja avtorjev Apovnika in Karničarja

Prvotna zamisel je bila dati koroškimi Slovencem manjši slovar pravnih izrazov, da bi lažje uveljavljali slovenski jezik na sodiščih in v uradih. Pri tem seveda nismo mislili na nikakršno koroško različico slovenščine. Bilo nam je jasno, da je izhodišče našega dela lahko samo slovenski standardni jezik. Ko smo se pogajali z avstrijskim ministrstvom za pravosodje o financiranju projekta, je dozorela misel, da moramo izkoristiti priložnost in sestaviti obsežnejši slovar pravnih in tudi ekonomskih izrazov, ki bo prav tako uporaben v Sloveniji, čeprav tedaj še nismo slutili, da bo Slovenija tako hitro in na široko odprla vrata spremembi družbenopolitičnega sistema v smislu demokracije zahodnega tipa in njenih pravnih ter ekonomskih značilnosti.

Naše slovarsko delo lahko razvrstimo v štiri faze.

1. Izbor pravnih in ekonomskih področij (in s tem besedil).

Pri tem smo posebno skrbno obdelali nekatera področja, pomembna za koroške Slovence (na primer družstveno pravo, zadružno pravo, šolsko pravo).

Ko smo se odločili za izbor, smo se lotili sistematičnega izpisovanja (ekscerpiranja) iz strnjenih besedil, predvsem iz zakonov in komentarjev. Izpisovali smo izraze (poznejša gesla v slovarju) ter za pravni in ekonomski jezik tipične besedne zveze, ki smo jih navedli kot ilustrativno gradivo pri številnih geslih.

2. Iskanje slovenskih ustreznice za nemška gesla in besedne zveze.

Slovenske ustreznice smo iskali v ustreznih slovenskih strnjenih besedilih, predvsem v zakonih, komentarjih in učbenikih. Pri tem je bilo treba najti področno in vsebinsko ustrezno

slovensko besedilo, to pa nam ni vedno uspelo, saj pravna sistema Avstrije in Slovenije nista identična.

3. Gesla in besedne zveze v obeh jezikih je bilo treba obdelati po leksikografskih načelih.

Odločili smo se za transparenten sistem razporeditve ustreznice z oštevilčenjem pomenov v primeru večpomenskosti (polisemije) in razvrstitve besednih zvez po besednih vrstah, podobno kot je narejen odlični Vojaški slovar, ki je izšel leta 1977 v Ljubljani.

4. V četrti fazi je bilo treba opraviti več kontrolnih in korekturnih postopkov, da bi preverili, ali smo v slovar uvrstili neobhodno potrebna gesla in besedne zveze, ter da bi izločili napake pri ustreznicih, abecednem zaporedju itd.

II.

Težave pri iskanju in oblikovanju slovenskih ustreznice

Pri iskanju in oblikovanju ustreznice za avstrijske pravne in ekonomske izraze smo upoštevali smernice Klausa E. W. FLECKA, avtorja francosko-nemškega in nemško-francoskega slovarja pravnega jezika (Richtlinien für die Erstellung von Fach-wörterbüchern, rokopis 1979), zgledovali pa smo se seveda tudi po kakovostnih slovarjih, med drugim po omenjenem nemško-francoskem slovarju pravnega jezika in velikem Langenscheidtovem nemško-italijanskem slovarju.

Klaus E. W. FLECK razlikuje pet vrst ustreznice, ki jih razvršča po kakovosti, in sicer:

1. pravi ekvivalent (echtes Äquivalent):
pravi ekvivalent je popolna ustreznica, "enaček" izraza iz izhodiščnega jezika v ciljnem jeziku, torej idealna rešitev, ki je v številnih primerih ni mogoče najti. Primeri: Richter = sodnik, Klage = tožba, Beweis = dokaz, der Erbe = dedič;

2. nepopolen ekvivalent (unvollkommene Gleichung):

ekvivalent obstaja, vendar ni popoln, zato ga je treba dopolniti. Primeri:

Parteiengesetz = zakon o **političnih** strankah (Partei = stranka; ta beseda ima več pomenov),
Koalitionsfreiheit = svoboda združevanja **delavcev**,

Revisionsgesetz = zakon o reviziji **zadru**g;

3. opisna razlaga (definitorische Umschreibung):

opisna razlaga se približuje definiciji, to je vsebinski določitvi oziroma logični opredelitvi pojma. Zaradi dolžine je nepraktična rešitev, je pa vsebinsko eksaktna. Primeri:

Kleinaktie = delnica majhne nominalne vrednosti,

Kellerwechsel = menica na izmišljeno ime, fin-girana menica,

Verfallsverordnung = uredba o razpolaganju z odvzetimi predmeti;

4. izposojanje in prevzemanje tujih besed:

izposojenke in tuje besede se ne moremo vedno izogniti. Zaradi eksaktnosti je pogosto bolje uporabiti tujo besedo kot slabo domačo ustreznico. Primeri:

Diskontbank = diskontna banka,

Diskontgeschäft = diskontni posel,

Dokumentenakreditiv = dokumentarni akreditiv,

Leasing = leasing,

Factoring = factoring.

Posebno pozorni smo bili na kalke in kalkiranje, dobesedno prevajanje besed in besednih zvez iz drugega jezika. Primer:

Gutschrift = dobropis,

Lastschrift = vpis v breme (čeprav bi po SSKJ bila možna tudi ustreznica bremenopis);

5. ustvarjanje novih besed (neologizmov):

pri ustvarjanju novih besed je velika nevarnost, da naletimo na hud odpor. Zato smo bili zelo previdni in smo se, če smo bili v dvomu, raje odločili za opisno razlago kot za neologizem.

V nekaterih redkih primerih pa smo morali ustvariti nov izraz, da ne bi "kapitulirali" pred nalogo. Primeri:

Versandhaus = korespondenčna trgovska hiša (na seminarju v Ljubljani so udeleženci predlagali: trgovina po pošti, kataloška prodaja),
Rechnungshof = zvezna računsko kontrola,
Bundesrat = zbor zveznih dežel (zbor/nica/zveznih dežel v avstrijskem parlamentu).

Na podlagi svojega slovarskega in prevajalskega dela bi ob koncu tega kratkega prikaza težav pri iskanju ustreznice za strokovne izraze takole strnil merila za dobro ustreznico:

- dobra ustreznica izrazi ves ali skoraj ves pomen izraza v izhodiščnem jeziku,
- ob njej se ne pojavlja problem večpomenskosti (polisemije),
- je v skladu z besedotvornimi pravili v ciljnem jeziku,
- se da brez težav uporabljati v besednih zvezah,
- je estetsko neoporečna.

Naj končam z jezikovno samoumevnim, pa vendar ne vedno upoštevanim pravilom: tudi strokovni jezik je in naj bo lep jezik.

Jelka Mayer

Finančno-ekonomski termini

Živimo v času, ko samozadostnost ni vrlina. Svet se naglo spreminja. Politične meje se brišejo in vzpostavljajo, gospodarski tokovi pa potekajo prek njih. Dejavní spremljevalci vseh teh dogajanj smo tudi prevajalci. Naša naloga ni lahka. Ustrezno in strokovno lahko prevajamo le, če dobro poznamo vsebino besedila, ki naj bi ga prevajali. Nekatera področja so splošna in so nam vsebinsko bližja, druga so ozko specializirana, zato toliko zahtevnejša za prevajalce z diplomó filozofske fakultete. Področje, ki je ta čas izredno aktualno, občutljivo in nepogrešljivo za uspešen nadaljnji razvoj naše mlade države, je ekonomija.

Ekonomskih področij je precej in z nekaterimi se prevajalci redko ukvarjamo. Verjetno pa ni med nami nikogar, ki doslej ne bi prevedel vsaj ene bilance. Iz lastnih izkušenj vem, kako trd oreh je to na videz ozko področje ekonomije. Kdor vsaj v grobem ne pozna vsebine slovenske bilance in strukture bilance v ciljnem jeziku, lahko bilančne izraze le besedo za besedo prestavlja v tuj jezik. Tankočuten prevajalec odda tak prevod z grenkim priokusom negotovosti. Vsaj sama sem imela ob prevajanju bilanc vedno znova slab občutek, dokler nisem pri svojem sedanjem delu v avstrijsko-slovenskem podjetju LB CONSULTATIO, Podjetju za gospodarsko svetovanje in revizijo, dobro spoznala vsebine bilanc. Sodim med redke srečnejše med prevajalci, ki jim je v vsakem trenutku na voljo pomoč sodelavcev - ekonomistov. Jezikovne težave rešujemo skupaj. Plod zgledega sodelovanja, v praksi osvojeno znanje, smo želeli predstaviti širšemu krogu prevajalcev in drugih strokovnjakov, ki se pri svojem delu srečujejo z bilancami v slovenskem in nemškem jeziku. Na našo pobudo in v sodelovanju z našim podjetjem je DZTPS 10. marca 1992 pripravil celodnevni seminar. Število udeležencev in pripravljenost za sodelovanje na njem sta dokaz, da slovenski prevajalci potrebujejo in si želijo več izpopolnjevanja na področju ekonomije.

Udeleženci seminarja so dobili pisno gradivo, ki ga delno objavljamo tudi v Mostovih. V gradivu so razloženi nekateri temeljni pojmi s področja bilanciranja: zaključni račun, bilanca stanja, bilanca uspeha, vrste bilanc, razlikovanje med prilivi, prejemki, prihodki itd. Podlaga in zgled za prevajanje slovenskih bilanc v nemščino sta bilanca stanja in bilanca uspeha po avstrijskem zakonu o računovodstvu, ki že upošteva 4. smernico ES. Navedene so vse postavke, ki jih avstrijska ali nemška bilanca lahko vsebuje.

Gradivu sem dodala še nemško-slovenski glosar, ki je nastal ob prevajanju besedil s področja gospodarstva. Vsebuje nekaj pojmov, s katerimi sem se pogosto srečevala in jih praviloma nisem našla v obstoječih slovarjih. Upam, da bo izhodišče in spodbuda za moje in vaše nadaljnje delo!

Dva kratka prevoda:

1. Šaljem pare na koncu meseca.

Sende den Dampf am Zwirn des Mondes.

2. Utopio se uoči sv. Marije.

Er hat sich in die Augen der heiligen Marie einkannoniert.

JAHRESABSCHLUSS ODER BILANZ? (*)

ZAKLJUČNI RAČUN ALI BILANCA?

Unter Jahresbilanz ist die Bilanz zum Schlusstichtag des Geschäftsjahres zu verstehen. Sie wird oft mit dem Begriff "Jahresabschluss" gleichgesetzt, der sich in der Regel auf die "Bilanz" (**bilanca stanja**) und die "Gewinn- und Verlustrechnung" (**bilanca uspeha**) bezieht und daher beide einschliesst.

ADRESSATEN DES JAHRESABSCHLUSSES

NASLOVNIKI ZAKLJUČNEGA RAČUNA

Unternehmensleitung	Vodstvo podjetja
Eigentümer des Unternehmens	Lastniki podjetja
Kreditgeber und Banken	Kreditorji in banke
Kunden und Kooperationspartner	Kupci in kooperanti
Mitarbeiter	Zaposleni
Gläubiger	Upniki
Steuerbehörde	Davčna uprava
Öffentlichkeit	Javnost

FUNKTIONEN DES JAHRESABSCHLUSSES

FUNKCIJA ZAKLJUČNEGA RAČUNA

- Entscheidungshilfe für Investoren (**investitorji**)
- Entscheidungshilfe für Kreditgeber und Banken
- Information für Arbeitnehmer
- Selbstinformation der Geschäftsleitung
- Grundlage der Gewinnverteilung (**delitev dobička**) bzw. Verlustzuweisung (**razporejanje izgub**)
- Grundlage der Besteuerung (**obdavčitev**)
- Rechenschaftslegung der Geschäftsleitung gegenüber Eigentümern

BESTANDTEILE DES JAHRESABSCHLUSSES

SESTAVNI DELI ZAKLJUČNEGA RAČUNA

Bilanz	Bilanca stanja
Gewinn- und Verlustrechnung	Bilanca uspeha
Anhang	Dodatek k računovodskim izkazom
Lagebericht	Poročilo o položaju podjetja

Anhang: zusätzliche verbale Angaben, die aus den zahlenmässigen Darstellungen der Bilanz und der G + V nicht ersichtlich sind.

Lagebericht: Informationen über die Lage des Unternehmens und die zukünftige Entwicklung.

(*) Viri: prof.mag.dr. Dieter MANDL
Einführung in das finanzielle Rechnungswesen:
Buchführung und Bilanzierung
Ausbildungskurs für slowenische
Wirtschaftsprüfung: Kostenrechnung

GRUNDSÄTZE DER ERSTELLUNG DES JAHRESABSCHLUSSES NAČELA ZA IZDELAVO ZAKLJUČNEGA RAČUNA

Für die Buchführung und Bilanzierung gelten allgemein anerkannte Grundsätze bzw. Regeln, Vorschriften, Empfehlungen, Gutachten und Erlässe von Verbänden und Behörden, nach denen Bücher zu führen und Bilanzen aufzustellen (*izdelati bilanco*) sind. Sie umfassen Grundsätze für die Buchführung (*knjigovodstvo*), für die Inventur (*inventura*) und für die Bilanzierung. Als Quellen der Grundsätze gelten unter anderem:

1. Internationale Vorschriften: EG-Richtlinien Nr. 4 und 7; IFAC-International Accounting Standards (**Smernice ES, 4. in 7. smernica, Mednarodni računovodski standardi IFAC**)
2. Gesetze: Rechnungslegungsgesetz (**Zakon o računovodstvu**)
3. Fachgutachten und Richtlinien der Berufsverbände in den einzelnen Ländern:
z.B. USA-FASB Statements; UK-SSAP;
Deutschland: IdWP; KdWTH; IÖWP.
Slowenien: Rechnungslegungsprinzipien und Standards

BILANZ(EN)

BILANCA ali BILANCE

Inhalt und Form der Bilanzen hängen von den Bilanzfunktionen bzw. von den verfolgten Bilanz Zwecken ab. Bilanzen sind in erster Linie Informationsinstrumente, die unterschiedliche Aufgaben zu erfüllen haben. Auf Grund der vielfältigen Aufgaben unterscheidet man in der Praxis verschiedene Bilanzarten, die nach unterschiedlichen Kriterien systematisiert werden können.

BILANZARTEN

VRSTE BILANC

Izrazi iz TABELE: na strani 39

Systematisierungskriterien

Bilanzarten

Bilanzempfänger

Externe Bilanzen

Interne Bilanzen

Zwang

Gesetzlich vorgeschriebene Bilanzen

Vertraglich vereinbarte Bilanzen

Freiwillig erstellte Bilanzen

Rechtsnormen

Handelsbilanzen

Steuerbilanzen

Informationsschwerpunkt

Erfolgsbilanzen

Vermögens-(status-)bilanzen

Liquiditäts-(status-)bilanzen

Bilanzierungszeitraum

Monatsbilanzen

Quartalbilanzen

Zwischenbilanzen

Jahres-(abschluss-)bilanzen

Totalbilanzen

Zeitbezug

Ist-Bilanzen

Planbilanzen

Zeitdimension

Beständebilanzen

Veränderungsbilanzen

Bewegungsbilanzen

Zeitraumbilanzen

Abrechnungskreis

Einzelbilanzen

Gemeinschaftsbilanzen

Konsolidierte (Konzern-)Bilanzen

Bilanzaussage

Traditionelle kaufmännische Bilanzen

Sozialbilanzen

Häufigkeit

Regelmässige (Perioden-)Bilanzen

Einmalige (Sonder-)Bilanzen

Systematisierungskriterien	Bilanzenarten			
Bilanzempfänger	Externe Bilanzen		Interne Bilanzen	
Zwang	Gesetzlich vorgeschriebene Bilanzen	Vertraglich vereinbarte Bilanzen	Freiwillig erstellte Bilanzen	
Rechtsnormen	Handelsbilanzen		Steuerbilanzen	
Informationsschwerpunkt	Erfolgsbilanzen	Vermögens-(status-)bilanzen		Liquiditäts-(status-)bilanzen
Bilanzierungszeitraum	Monatsbilanzen	Quartalsbilanzen	Jahres-(abschluss)-bilanzen	Totalbilanz
	Zwischenbilanzen			
Zeitbezug	Ist-Bilanzen		Planbilanzen	
Zeitdimension	Beständebilanzen	Veränderungsbilanzen	Bewegungsbilanzen	
		Zeitraumbilanzen		
Abrechnungskreis	Einzelbilanzen	Gemeinschaftsbilanzen		Konsolidierte (Konzern-) Bilanzen
Bilanzaussage	Traditionelle kaufmännische Bilanzen		Socialbilanzen	
Häufigkeit	Regelmässige (perioden-)Bilanzen		Einmalige (Sonder-)Bilanzen	

BILANZ BILANCA STANJA

Das Wort "Bilanz"

leitet sich vom Lateinischen her und bedeutet eine gleichgewichtige zweischalige Waage.

Dieser Bedeutung des lateinischen Wortes entspricht die Bilanz (bilanca stanja), bei der es sich um eine zweiseitige Gegenüberstellung von Werten handelt. Diese beiden Seiten werden mit den Begriffen Aktiva oder Vermögen (**aktiva ali sredstva**) und Passiva oder Kapital (**pasiva ali viri sredstev**) bezeichnet.

Summe der Aktiva = Summe der Passiva

Die linke Seite der Bilanz (Aktiva) weist die Vermögenswerte des Unternehmens aus. Die rechte Seite der Bilanz (Passiva) weist die dem Unternehmen zur Verfügung gestellten Mittel aus, die nach der Herkunft in das Eigenkapital (**trajni oz. lastni kapital**) und das Fremdkapital (**tuji kapital**) unterteilt werden.

BILANZ

AKTIVA		PASSIVA	
(.....)		(.....)	
Anlagevermögen		Eigenkapital	
(.....)		(.....)	
Umlaufvermögen		Fremdkapital	
(.....)		(.....)	
Vermögenssumme	=	Kapitalsumme	
(.....)		(.....)	

Die Bilanz ist eine Bestandsrechnung (**izračun stanja**), die die Bestände an Vermögen und Kapital für einen bestimmten Stichtag ausweist. Deshalb: "Bilanz zum 31.12.1991" (**bilanca stanja na dan 31.12.1991**).

GLIEDERUNG DER BILANZ NACH DER RECHNUNGSLEGUNGSGESETZ (A)

RAZČLENITEV BILANCE STANJA PO AVSTRIJSKEM ZAKONU O RAČUNOVODSTVU

Aktivseite:

A. Anlagevermögen

I. Immaterielle Vermögensgegenstände

1. Konzessionen, Schutzrechte, Lizenzen
2. Geschäfts(firmen)wert
3. geleistete Anzahlungen

II. Sachanlagen

1. bebaute Grundstücke und Bauten auf fremdem Grund
2. unbebaute Grundstücke
3. Maschinen und maschinelle Anlagen
4. Werkzeuge, Betriebs- und Geschäftsausstattung
5. geleistete Anzahlungen und Anlagen in Bau

III. Finanzanlagen

1. Beteiligungen, davon Anteile an verbundenen Unternehmen
2. Ausleihungen
3. Wertpapiere (Wertrechte) des Anlagevermögens
4. geleistete Anzahlungen

B. Umlaufvermögen

I. Vorräte

1. Roh-, Hilfs- und Betriebsstoffe

2. unfertige Erzeugnisse
 3. fertige Erzeugnisse und Waren
 4. noch nicht abrechenbare Leistungen
 5. geleistete Anzahlungen
- II. Forderungen und sonstige Vermögensgegenstände
1. Forderungen aus Lieferungen und Leistungen
 2. Forderungen gegen verbundenen Unternehmen
 3. Forderungen gegen Unternehmen, mit denen ein Beteiligungsverhältnis besteht
 4. sonstige Forderungen und Vermögensgegenstände
- III. Wertpapiere und Anteile
1. eigene Anteile
 2. Anteile an verbundenen Unternehmen
 3. sonstige Wertpapiere und Anteile
- IV. Kassenbestand, Schecks, Guthaben bei Banken

C.Rechnungsabgrenzungsposten

Passivseite:

A. Eigenkapital:

- I. Nennkapital (Grund-, Stammkapital)
- II. Kapitalrücklagen
 1. gebundene
 2. nicht gebundene
- III. Gewinnrücklagen
 1. gesetzliche Rücklage
 2. satzungsmässige Rücklage
 3. anderen Rücklagen (freie Rücklagen)
- IV. Bilanzgewinn (Bilanzverlust)

B.unversteuerte Rücklagen

1. Bewertungsreserve auf Grund von Sonderabsohreibungen
2. sonstige unversteuerte Rücklagen

C.Rückstellungen

1. Rückstellungen für Abfertigungen
2. Rückstellungen für Pensionen
3. Steuerrückstellungen
4. sonstige Rückstellungen

D.Verbindlichkeiten

1. Anleihen
2. Verbindlichkeiten gegenüber Banken
3. erhaltene Anzahlungen auf Bestellungen
4. Verbindlichkeiten aus Lieferungen und Leistungen
5. Verbindlichkeiten aus der Annahme gezogener Wechsel und der Ausstellung eigener Wechsel

6. Verbindlichkeiten gegenüber verbundenen Unternehmen
7. Verbindlichkeiten gegenüber Unternehmen, mit denen ein Beteiligungsverhältnis besteht
8. sonstige Verbindlichkeiten

E. Rechnungsabgrenzungsposten

DIE GEWINN- UND VERLUSTRECHNUNG

BILANCA USPEHA

Die Gewinn- und Verlustrechnung ist eine Rechnung in Form der Gegenüberstellung von Aufwendungen und Erträgen in einem bestimmten Zeitraum (Geschäftsjahr).

GLIEDERUNG DER GEWINN- UND VERLUSTRECHNUNG

RAZČLENITEV BILANCE USPEHA PO AVSTRIJSKEM ZAKONU O RAČUNOVODSTVU

1. Umsatzerlöse
2. Erhöhung oder Verminderung des Bestandes an fertigen und unfertigen Erzeugnissen sowie an noch nicht abrechenbaren Leistungen
3. Im Anlagevermögen berücksichtigte Eigenleistungen
4. sonstige betriebliche Erträge
 - a) Erträge aus dem Abgang vom und der Zuschreibung zum Anlagevermögen mit Ausnahme der Finanzanlagen
 - b) Erträge aus der Auflösung von Rückstellungen
 - c) übrige
5. Materialaufwand und Aufwendungen für bezogene Leistungen
6. Personalaufwand
 - a) Löhne
 - b) Gehälter
 - c) Aufwendungen für Abfertigungen und Pensionen
 - d) Aufwendungen für gesetzlich vorgeschriebene Sozialabgaben sowie vom Entgelt abhängige Abgaben und Pflichtbeiträge
 - e) sonstige Sozialaufwendungen
7. Abschreibungen auf immaterielle Vermögensgegenstände und Sachanlagen sowie auf Aufwendungen für das Inangasetzen, Erweitern und Umstellen eines Betriebes, die als Vermögensgegenstand ausgewiesen werden
8. sonstige betriebliche Aufwendungen
 - a) Steuern
 - b) übrige
9. Zwischensumme
10. Erträge aus Beteiligungen
11. Zinserträge, Wertpapiere und ähnliche Erträge, davon aus verbundenen Unternehmen
12. Erträge aus dem Abgang von und der Zuschreibung zu Finanzanlagen
13. Aufwendungen aus Beteiligungen
14. Abschreibungen auf sonstige Finanzanlagen und auf Wertpapiere des Umlaufvermögens
15. Zinsen und ähnliche Aufwendungen

16. Zwischensumme
17. Ergebnis der gewöhnlichen Geschäftstätigkeit
18. ausserordentliche Erträge
19. ausserordentliche Aufwendungen
20. ausserordentliches Ergebnis
21. Steuern vom Einkommen und vom Ertrag
22. Jahresüberschuss/Jahresfehlbetrag
23. Auflösung unverteuerter Rücklagen
24. Auflösung von Kapitalrücklagen
25. Auflösung von Gewinnrücklagen
26. Zuweisung von unverteuerten Rücklagen
27. Zuweisung von Gewinnrücklagen
28. Gewinnvortrag/Verlustvortrag aus dem Vorjahr
29. Bilanzgewinn/Bilanzverlust

EINZÄHLUNGEN, EINNAHMEN, ERTRÄGE PRILIVI, PREJEMKI, PRIHODKI

Im Rechnungswesen sind die folgenden Grundbegriffspaare von besonderer Bedeutung:

Einzahlungen - Auszahlungen
(Zuflüsse - Abflüsse)

(..... -)

Einnahmen - Ausgaben

(..... -)

Erträge - Aufwendungen

(..... -)

Die Einzahlungen und Auszahlungen (Zuflüsse und Abflüsse) sowie die Einnahmen und Ausgaben sind Begriffe der Finanz- und Liquiditätsrechnungen bzw. des Cash-flow (**računovodski izkazi o finančnem in likvidnostnem toku**), während die Begriffe Erträge und Aufwendungen Begriffe der Bilanzierung (**izdelava bilanc**) sind.

Einzahlungen: effektiver Zufluss von Geldmitteln bzw. liquiden Mitteln

Auszahlungen: effektiver Abfluss von Geldmitteln bzw. liquiden Mitteln

Jelka Mayer

LB CONSULTATIO

Nemško-slovenski glosar ekonomskih izrazov

Abfertigung, die - odpravnina
Abfluss, der (Auszahlung) - odliv
Abschreibung, die - amortizacija
Absichtserklärungsbrief, der - pismo o namerah (Letter of Intent)
Abwertung, die - devalvacija
aktive Rechnungsabgrenzungen - aktivne časovne razmejitve
Anlagevermögen, das - stalna sredstva
Anschaffungskosten, pl. - nabavni stroški
Arbeitszeitausnutzung, die - izkoriščenost delovnega časa
Aufnahme von Krediten - najemanje posojil
Aufsichtsrat, der (A: Ges.m.b.H., AG) - upravljalni odbor (d.o.o.) nadzorni odbor (d.d.)
Auftreterhaltung des Preisniveaus - ohranitev ravni cen
Aufwandszinsen, pl. - pasivne obresti
Aufwendungen für das Ingangsetzen - zagonski stroški (odhodki)
Aufwendungen, pl. - odhodki
Auslastungsgrad der Kapazitäten - stopnja izkoriščenosti
ausserbetriebliche Passiva - neposlovna aktiva
ausserordentliche Erträge (a.o. Erträge) - izredni prihodki
ausstehende Forderungen, pl. - odprte terjatve

Bestellung des Prüfers - imenovanje revizorja
Beteiligung, die - udeležba
betriebliche Aktiva - poslovna aktiva
betriebliche Passiva - poslovna pasiva
Betriebsanalyse, die - analiza poslovanja
Betriebsaufwendungen, pl. - poslovni odhodki
Betriebserträge, pl. - prihodki iz poslovanja
Betriebswirt, der - (mikro)ekonomist
Betriebswirtschaft, die - mikroekonomija
betriebswirtschaftlicher Unternehmensbericht - boniteta

Betriebszugehörigkeitsdauer, die - stalnost (del. razmerja)
Bewerter, der - ocenjevalec
Bewertungsanlass, der - povod za ocenjevanje (podjetja)
Bewertungsstichtag, der - datum ocenjevanja (podjetja)
Bewertungen, pl. - reprezentanca
Bilanz erstellen, aufstellen, ausarbeiten - izdelati bilanco
Bilanz, die - bilanca stanja
bilden (z.B. Rücklagen) - oblikovati (npr. rezerve)
Bindefrist, die - opcija (ponudbe)

Binnenmarkt, der - domači trg
Break-Even-Point-Analyse, die (Gewinnschwellenanalyse) - analiza občutljivosti (investicije)
Buchführung (Buchhaltung), die - knjigovodstvo
Buchung, die - vknjižba
Buchwert, der - knjižna vrednost

Cash-flow, der (Bargeldfluss) - likvidnostni (denarni) tok
Cash-flow-Überschuss, der - neto prilivi likvidnostnega toka

Deckungsbeitrag, der - stopnja pokritja (stroškov)
Dienstleistung, die - storitev
Diskontsatz, der - diskontna stopnja

Eigenkapital, das - lastni (trajni) kapital
einbehaltene Garantiesumme - zadržani garancijski znesek
Einkommensteuer, die - dohodnina
Eintragungs-Nr., die - matična številka (podjetja)
Einzelhandel, der - prodaja na drobno
Endabnehmer (Endverbraucher), der - končni uporabnik
Engpass, der - ozko grlo
Entwicklungstrend, der - razvojna usmeritev
Eröffnungsbilanz, die - otvoritvena bilanca
Erträge, pl. - prihodki
Ertragswertmethode, die - metoda sedanje vrednosti bodočih donosov
erwirken - izposlovati

Fahrtkostenerstattung, die - povračilo stroškov prevoza
Fälligkeit, die - zapadlost
fertige Erzeugnisse, pl. - gotovi izdelki
Finanzanlagen, pl. - finančne naložbe
Finanzfluss, der - finančni tok
Finanzierungserträge, pl. - prihodki iz financiranja
Finanzpolitik, die - finančna politika (makroekonomija)
Firmengegenstandscodex, der - šifra dejavnosti
Fixkosten, pl. - fiksni stroški
Forderungen aus Lieferungen und Leistungen - terjatve do kupcev
Forderungen gegen verbundene Unternehmen - terjatve do povezanih podj.
Forderungen, zweifelhaft - dvomljive terjatve
freie Rücklagen - proste rezerve
Fuhrpark, der - vozni park

Garantie für den Ernst des Angebotes - garancija za resnost ponudbe

Gegenwartswert, der - sedanja vrednost

geleistete Anzahlungen - dani avansi

Gemeinkosten, pl. - posredni stroški

geringwertige Wirtschaftsgüter (GWG), pl. - drobni inventar

Geschäfts(firmen)wert, der - poslovna vrednost firme (good will)

Geschäftsbetrieb, der - poslovanje (podjetja)

Geschäftsführer, der - direktor (d.o.o.)

Geschäftsvorfälle, pl. - poslovni dogodki

geschätzter Zukunftsertrag, der - ocenjen bodoči donos

Gesellschafterversammlung, die - skupščina družbenikov (d.o.o.)

gesetzliche Rücklagen, pl. - zakonske rezerve

Gewinn, unverteilter - nerazporejeni dobiček

Gewinn- und Verlustrechnung, die - bilanca uspeha

Gewinn-/Verlustvortrag, der - prenos dobička/izgube

Gewinnbeteiligung, die - udeležba pri dobičku

Gewinne, ausgeschüttete - izplačani dobički

Gewinne, einbehaltene - pridržani dobički

Gewinnvortrag, der - prenos dobička (akumulacija)

gezeichnetes Kapital - nominiran kapital

Gleitklausel, die - eskalacijska klavzula

Grosshandel, der - prodaja na debelo

Grund und Boden; Grundstück, das - zemljišče

Grundkapital, das - osnovni kapital (d.d.)

Handelsforderungen, pl. - komercialne terjatve

Hauptversammlung, die - skupščina delničarjev (d.d.)

Immaterielle Vermögensgegenstände - nematerialne naložbe

Inventur, die - inventura

Investitionsfreibetrag, der - znesek, ki se v

letu nabave obračuna kot davčna olajšava

Investor, der (pl. Investoren) - investitor

Jubiläumsgeldrückstellungen, pl. - rezervacije za jubilejne nagrade

Kapitalaufbringung, die - viri kapitala (viri financiranja)

Kapitalaufstockung, die - dokapitalizacija

Kapitalisierungssinnsatz, der - stopnja kapitalizacije

Kapitalrückflussperiode, die - doba vračanja vloženih sredstev

Kassenbestand, Schecks, Guthaben bei Banken - denarna sredstva

Kennzahlen, pl. - kazalniki

konsolidierte Bilanz - konsolidirana bilanca

Kontenplan, der - kontni plan podjetja

Kontenrahmen, der - kontni plan (splošni predpis)

Kosten, direkte - neposredni stroški

Kostenarten, pl. - vrste stroškov

Kostenstelle, die - stroškovno mesto

Kostenträger, der - nosilec stroškov

Kostenvorschuss, der - akontacija (za stroške)

künftige Ertrags Erwartungen, pl. - pričakovani bodoči donosi

Lagerabbau, der - zmanjšanje zalog

Lagerumschlagkoeffizient, der - koeficient obračanja zalog

Laufzeit, die - ročnost

Lebenshaltungskosten, die - življenjski stroški

Liquidation, die - likvidacija

liquide Mittel (Bargeld, Sichtguthaben, Buchgeldbestände) - tekoča sredstva

Liquidität 1. Grades - trenutna likvidnost

Liquidität 2. Grades - tekoča likvidnost

Liquidität 3. Grades - splošna likvidnost

Liquiditätsberechnung, die - izračun likvidnosti

Lohnarbeit, die - dodelavni posel

Löhne und Gehälter (A) - osebni dohodki (YU)

Lokalmarkt, der - lokalni trg

Marktprognose, die - tržna napoved (projekcija)

Matrikelnummer, die - EMŠO

Mehrwertsteuer, die - davek na dodano vrednost

mengenmässig - količinsko

Nettosubstanzwertmethode, die - metoda substančne vrednosti

Neubewertung, die - revalorizacija

Neubewertungsreserve, die - revalorizacijske rezerve

Neuordnung der Eigentumsverhältnisse - lastninjenje

Neuwert, der - nova vrednost

nicht betriebsnotwendige Aktiva - poslovno nepotrebna aktiva

Parteilosigkeit des Gutachters - nepristranost strokovnjaka

Patent- und Lizenzverträge, pl. - patentne in licenčne pogodbe

Personalabbau, der - zmanjšanje števila zaposlenih

Personalaufwand, der - personalni stroški

Personalüberhang, der - presežek delavcev

Preisbildung, freie - prosto oblikovanje cen

Privatisierung, die - privatizacija

Prognose, die - projekcija (npr. bilance)

Prüfung des Jahresabschlusses - revizija zaključnega računa

Rechnungsabgrenzungsposten, pl. - časovne razmejitve

Rechnungswesen, das - računovodstvo

Reingewinn, der - čisti dobiček
Reprivatisierung, die - reprivatizacija
Restnutzungsdauer, die - preostala doba uporabe
Restschuld, die - ostanek dolga (posojila)
Restwert, der - ostanek vrednosti
risikofreie Anlage - netvegana naložba
Roh-, Hilfs- und Betriebsstoffe, pl. - surovine, pomožni material, pogonska sredstva (material)
Rücklagen, pl. - rezerve
Rückstellungen, pl. - rezervacije

Sachanlagen, pl. - osnovna sredstva (materialne naložbe)
Sachbearbeiter, der - referent
Saisonschwankungen, pl. - sezonska nihanja
satzungsmässige Rücklagen, pl. - statutarne rezerve

Schriftverkehr, der - korespondenca
SDK-Vordruck, der - tiskovina SDK
Selbstkosten, pl. - lastna cena
sonstige Forderungen - druge terjatve
Spannweite, die - interval (npr. vrednosti)
Stammkapital, das - osnovni kapital (d.o.o.)
Standort, der - lokacija (podjetja)
Steuer, die - davek
Steuerbelastung, die - davčna obremenitev
Steuerbilanz, die - davčna bilanca
Steuersatz, der - davčna stopnja
stille Reserven - skrite rezerve
streitige Forderungen - sporne terjatve
Substanzwert, der - substančna vrednost (podjetja)

Teilwert, der - delna vrednost
Transit, der (Durchfuhr) - tranzit

Überbrückungskredit, der - premostitveno posojilo
Übergewinn, der - ekstra dobiček
Übergewinnverfahren, das - metoda vrednotenja presežne vrednosti
Überhang, der - presežek
umgewandeltes Unternehmen - reorganizirano podjetje
Umlaufvermögen, das - obratna sredstva
Umsatzsteuer, die - prometni davek
Umschlagshäufigkeit, die - koeficient obračanja
Umschuldung, die - preureditev posojilnega razmerja
Umwandlung (eines Unternehmens) - reorganizacija (preoblikovanje)
unbegrenzte Lebensdauer - neskončna življenjska doba
uneinbringliche Forderungen - neizterljive terjatve
unter Mitwirkung von (Banken) - s sodelovanjem (bank)

Unternehmen der öffentlichen Hand - javno podjetje
Unternehmerrisiko, das (-wagnis) - podjetniško tveganje
Urlaubszuschuss, der (Urlaubsgeld) - regres za dopust

Verbindlichkeiten gegenüber Banken - obveznosti do bank (posojila bank)
Verbindlichkeiten, pl. - obveznosti
Verfalldatum, das - datum dospetja (plačila)
Verhältnis der Forderungen zu den Verbindlichkeiten - razmerje med terjatvami in obveznostmi

Verkehrswert, der - prometna vrednost
verlorene Zuschüsse - nepovratne dotacije
Verrechnungseinheit, die - obračunska enota
Verschuldung, die - zadolženost
verstaatlichen - podržaviti
Verwaltungsrat, der - upravni odbor (d.d.)
Volkswirt, der - (makro)ekonomist
Volkswirtschaft, die - makroekonomija
Vollständigkeitserklärung, die - izjava o popolnosti (dokumentacije)
Vorräte, die - zaloge
Vorschuss, der - akontacija, predujem
Vorsorge, die - preventiva
Vorstand, der - poslovodni odbor (d.d.)
vorübergehende Einfuhr - začasni uvoz

Wagniskapital, das - tvegani kapital
Währungsklausel, die - devizna klavzula
Weltmarkt, der - svetovni trg
Werkverpflegung, kostenlose - brezplačna prehrana med delovnim časom
Wertberichtigung zu Finanzanlagen - odpis vrednosti finančnih naložb
Wertberichtigung, die - popravek vrednosti
wertmässig - vrednostno
Wertpapier, das - vrednostni papir
Wiederausfuhr, die - ponovni izvoz
Wiederbeschaffungspreis, der - nadomestitvena vrednost
Wirtschaften, s - gospodarjenje (poslovanje)
Wirtschaftlichkeit, die - ekonomičnost, gospodarnost
Wirtschaftszweig, der - panoga, veja, stroka

Zahlungsbilanzüberschüsse, pl. - presežki plačilne bilance
Zeitwert, der - aktualna tržna vrednost
Zinsenaufwendungen, pl. - stroški obresti
Zufluss, der (Einzahlung) - priliv
Zukunftswert, der - bodoča vrednost
Zwischenbilanz - vmesna bilanca

RAČUNALNIŠKI KOTIČEK

Marjan Golobič

Računalniški kotiček

Mostovi, glasilo Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, predstavljajo novo rubriko, Računalniški kotiček, ki jo bo urejal Marjan Golobič. V njej bodo predstavljene posamezne novosti s področij računalništva, informatike in komunikacij, zanimive za prevajalce.

Prevajalci, ki ste se pred kratkim oglasili v prostorih DZTPS, ste morda opazili, da je naša tajnica Majda dobila računalnik, ki ga že s pridom uporablja in s tem izboljšuje poslovanje društvene pisarne. Ta računalnik bo društvo še dodatno izkoristilo tako, da bo letos jeseni pripravilo računalniške tečaje. Sprva bodo to tečaji za začetnike, kasneje pa za prevajalce, ki so že dobro seznanjeni s prevajalskim delom na računalniku.

V tej številki Mostov bomo spregovorili o modemu. Modem je zelo koristen dodatek k računalniku, ki omogoča prenos informacij, zapisanih z računalnikom, prek telefonske linije v drug računalnik. Podobno vlogo lahko opravlja telefaks, vendar sporočil, ki jih dobimo po telefaksu, ne moremo obdelovati z računalnikom - lahko jih le preberemo, fotokopiramo in shranimo.

Pri prenosu računalniških informacij (datotek) prek modema pa lahko z računalnikom, ki je sporočilo sprejel, to poljubno obdelujemo. Prevajalec na primer pošlje svoj prevod lektorju, ta ga popravi in vrne prevajalcu, ki ga lahko obdeluje še naprej in končno pošlje naročniku, seveda če ima tudi ta modem. Nadaljnji korak je povezava posameznih prevajalcev v nekakšno mrežo, tako da različni ljudje lahko med sabo komunicirajo in si pošiljajo sporočila, tudi če naslovnik ni fizično navzoč ob računalniku. Tak sistem imenujemo BBS (Bulletin Board System) ali nekakšna elektronska oglasna tabla.

Na BBS-u ljudje puščajo različna sporočila, ki jih drugi lahko berejo in po želji puščajo svoje odzive. Zmogljivosti BBS-a še povečamo, če povežemo več BBS-ov iz različnih krajev.

Konkretni primeri uporabe modema in s tem BBS-a za prevajalce bi bili naslednji: obvestila o predavanjih, ankete, iskanje pomoči pri prevajanju nenavadnih izrazov, opozarjanje na zanimive članke in knjige, pomoč pri računalniških težavah, izmenjava datotek. Sodelovanje prevajalcev prek BBS-a bi omogočilo hitrejšo izmenjavo izkušenj; prevajalci bi bili bolj seznanjeni s stvarmi, ki jih delajo drugi; povezali bi se ljudje, ki se ukvarjajo s podobnimi področji. Naročnike prevodov bi lahko navadili na to, da bi besedila puščali na BBS-u, ker bi tam dobili tudi prevode, s čimer bi se verjetno povečal krog uporabnikov prevajalskih storitev, skrajšal pa bi se neproduktiven "transportni" čas.

Kaj je torej potrebno za komunikacijo prek modema? Poleg osebnega računalnika sta potrebna seveda še modem in telefonski priključek. Cene modemov so danes že razmeroma nizke, tako da na primer modem s hitrostjo 2400 bitov/sekundo stane okrog 300 DEM, to pa je 15 odstotkov cene osebnega računalnika. Za delo z modемом potrebujemo tudi primeren komunikacijski program. Nekateri proizvajalci ga priložijo ob nakupu modema, vendar imajo ti izdelki navadno skromne zmogljivosti, zato je bolje uporabiti profesionalne programe, npr. Telix ali Telemate, ki ju lahko dobite na BBS-ih.

Seveda pa je res, da je tak način posredovanja prevodov in komuniciranja med prevajalci še zelo omejen. Upamo lahko samo, da bo naše pisanje prevajalce spodbudilo, da se bodo kmalu odločili za ta najučinkovitejši način komunikacije.

IN ŠE TO

Ines Perkavac

Si dice o non si dice?

(povzeto po istoimenski knjigi avtorja A. Gabriellija)

Passato prossimo e passato remoto

** Si deve dire ieri a Roma avvenne un fatto strano, oppure ieri a Roma è avvenuto un fatto strano?*

Anche questa del passato prossimo e del passato remoto è una faccenda seria. Infatti, secondo gli esperti, l'uso di questi due tempi divide l'Italia in Nord e in Sud. L'Italia settentrionale, nei suoi dialetti, conosce soltanto il passato prossimo: "ho fatto", "ho detto"; l'Italia meridionale preferisce di gran lunga il passato remoto, e la Sicilia, anzi, usa nel suo dialetto solo questo tempo: "feci", "dissi". Ma questi due tempi del verbo hanno una loro precisa ragione d'essere. Essi esprimono, sì, e l'uno e l'altro, un'azione compiuta nel passato; ma il passato prossimo esprime un'azione passata e tuttavia ancora in relazione con il presente, una relazione, si potrebbe dire, di effetti e di affetti ("Ieri a Roma è avvenuto un fatto strano"; "I Romani ci hanno tramandato una civiltà imperitura"; "Mio fratello è partito tre anni fa e non mi ha dato ancora sue notizie"); il passato remoto, invece, esprime un'azione passata, ma sentita come a sé stante, senza relazione alcuna col presente ("Nel 79 d.C. avvenne la terribile eruzione del Vesuvio"; "I Giapponesi distrussero la flotta americana"; "Mio fratello parti che aveva solo nove anni"). Si capisce che solo questa relazione o no con il presente risulta chiara solo in un contesto completo, dove appare evidente il sentimento di chi parla o scrive. Ma è ovvio che il passato prossimo è obbligatorio tutte le volte che l'azione è collocata nel momento attuale: "Ieri a Roma è avvenuto un fatto strano", "Quest'anno ho passato un buon Natale, l'anno scorso lo passai malissimo".

I famosi servili

** Quasi tutti i giorni si affrontano discussioni sull'uso dell'ausiliare essere o avere con i verbi servili **dovere**, **potere**, **volere**, quando questi sono posti a servizio dell'infinito di un altro verbo. Si deve dire **Sono voluto andare** oppure **Ho voluto andare**?*

Anche qui, naturalmente, la grammatica ha fissato la sua regola, che dice: i verbi servili **dovere**, **potere** e **volere** assumono, nei tempi composti lo stesso ausiliare (**essere** o **avere**) richiesto dal verbo all'infinito con cui si accompagnano. Perciò bisogna dire: "Io sono dovuto andare", perché si dice "io sono andato"; "Io ho dovuto parlare", perché si dice "io ho parlato".

Spesso però avviene questo: essendo i verbi **dovere**, **potere** e **volere** per natura transitivi, e richiedendo pertanto l'ausiliare **avere** quando sono usati come indipendenti (per es. "Avresti dovuto", "Non ho potuto", "Avrei voluto"), avviene che chi parla o scrive sia portato ad usarli in ogni caso con l'ausiliare **avere** anche quando sono in funzione di servili, e senza tenere in nessun conto il verbo che essi servono. Sempre più frequenti perciò s'incontrano, anche presso ottimi scrittori, frasi come "Ho voluto andare", "Ho dovuto restare" che, a norma di grammatica, dovrebbero essere "Sono voluto andare", "Sono dovuto restare". Questo accade quando parlando o scrivendo si sente il bisogno di sottolineare il concetto di dovere, di possibilità, di volontà espresso dal verbo, senza badare all'infinito che segue. L'uso, che tende ovviamente alla semplificazione, diffonde sempre più l'uso uniforme di **avere**; ma è raccomandabile, attenersi sempre come sopra accennato, alla regola generale.

PREVAJALSKI TISK

Maja Dolanc

Prevoditelj

Zaradi znanih, za zdaj še nepreseženih komunikacijskih težav smo v branje tokrat dobili le revijo Prevoditelj št. 55-56, glasilo DZTP Hrvaške.

Ta številka prinaša v zaglavju Jezik in prevajanje zanimiv prispevek **M. Gojmerca** o notranjih in zunanjih dejavnikih, ki vplivajo na prevod. Govor je predvsem o subjektivnih dejavnikih, kot je npr. intucija prevajalca, zaradi katerih lahko več dobrih prevajalcev različno in vendar ustrezno prevede isti izvirnik. Pisec poudarja, da je prevajalec "obsojen" na izbiro med več ustreznici, vendar je možnost izbire hkrati bistvo njegove ustvarjalnosti. Med znanimi teorijami prevajanja, med katerimi daje pisec prednost teoriji o prevajanju kot prenosu informacije o nekem besedilu iz izvirnega v ciljni jezik, pogrešamo t. i. kognitivno teorijo, temelječo na psihologiji, nevrologiji, komunikacijski teoriji in analizi napak.

R. Fox v svojem prispevku Ali govorimo evropsko? obravnava večjezičnost in pojem "mednarodne družine", ki se pojavlja v državah članicah EGS. V zvezi s poukom tujih jezikov pri nas poudari potrebo po programih, katerih cilj ne bi bil le dvojezičnost, temveč znanje več svetovnih jezikov - večjezičnost.

M. Gačić predstavi t. i. večvariantni dvojezični slovar, in to s primeri angleških izrazov s področja prometa, ki so v rabi v ZDA, Veliki Britaniji, Kanadi in Južnoafriški republiki.

Zaglavje Prevajalske izkušnje prinaša prispevek **N. Majer**, ki piše o svojih doživetjih pri prevajanju v vojnih razmerah. Tudi **M. Kinel** piše o podobnih izkušnjah in predstavlja svoj prispevek domovini - prevajanje v Italiji.

V. Huber objavlja glosarček izrazov, ki jih srečujemo v sodobni nemški tehniški dokumentaciji in v trgovini. Namenila ga je predvsem korespondentom v predstavništvih tujih podjetij.

V zaglavju Prikazi in kritike **V. Tanay** predstavlja učbenik English in Medicine avtorjev E. H. Glendinninga in B. A. S. Holmstroema (CUP, Cambridge 1990). Ta koristna knjiga, opremljena s kaseto, je namenjena študentom medicine in zdravnikom, ki jim angleščina ni materni jezik, a jo potrebujejo pri svojem delu.

F. Beširević je prispeval kratek oris turškega jezika.

Zaglavje Pogovori o hrvaškem jeziku prinaša kritiko Brodnjakovega razlikovnega slovarja srbskega in hrvaškega jezika izpod peresa **S. Babića**.

Z. Jurić analizira napake v prevodu krajšega besedila iz nemščine in dodaja svojo, ustreznejšo različico prevoda.

V Polemičnih razmišljanjih se oglašja **V. Kušević**. Kritizira pretirano kroatizacijo tujk, ki smo ji priča v zadnjem času in ki pogosto pripelje do tvorbe nepravilnih oziroma nerazumljivih izrazov.

S. Slamnig se v prispevku z naslovom Lektoriranje - da ali ne? kritično loteva vprašanja lektoriranja, predvsem tujejezičnih besedil. **D. Šimatović** objavlja svoje pripombe k prevajanju matičnih listov, o katerem je bil govor v prejšnji številki Prevoditelja.

V zaglavju Predstavitev prevajalcev spoznamo tokrat **Mladena Barona**, priznanega

hrvaškega prevajalca in zavzetega društvenega delavca ter organizatorja številnih prevajalskih posvetovanj.

S. Slamnig se ob 34- obletnici društva spomni njegovih zaslužnih članov, med njimi nedavno preminulih prevajalcev gospodov Ritiga in Novaka.

V zaglavju *Za trenutke oddiha preberemo razmišljanje Ivana Gorana Kovačiča o božiču*, kot ga je doživljal v težkem letu 1939, **M. Kinel**

pa je prispeval pesmi, posvečeni hrvaškemu jeziku in domovini.

Obvestila prinašajo vest o izstopu DZTP Hrvaške iz jugoslovanske zveze, apel tajniku FIT v Bruslju v zvezi z agresijo na Hrvaško (tudi angleški prevod), poročilo o promociji Brodnjakovega slovarja v Zagrebu, vabilo k sodelovanju na posvetovanju prevajalcev iz dežel skupnosti Alpe-Jadran, pogoje za opravljanje prevajalskih storitev in pogoje za članstvo v hrvaškem društvu prevajalcev. Na koncu je dodan še cenik prevajalskih storitev.

Alan McConnell Duff

The Creative Translator (from Professional Translator & Interpreter)

Dalj časa smo v posebni rubriki predstavljali reviji Prevoditelj iz Zagreba in Prevodilac iz Beograda. V zadnjih mesecih revije Prevodilac ne dobivamo več, rubriko pa smo razširili s članki, ki so bili objavljeni v slovenskem tisku in se nanašajo na prevajalsko dejavnost.

V tej številki dodajamo predstavitev tujih prevajalskih revij. Alan Duff predstavlja zanimiv članek iz revije Professional Translator & Interpreter iz Velike Britanije. V naslednjih številkah bomo nadaljevali s predstavitvami prevajalskih revij iz Italije, Švice, Nemčije in od drugod.

Review of an article by the Spanish translator Isabel del Rio Sukan, published in Professional Translator & Interpreter, No.3, 1991.

In a short, but valuable article the author examines the creative contribution which the translator can - and should - make to the text. She begins by reminding us of a popular misconception concerning translators:

When you announce that you are a translator, people immediately ask: "And how many languages do you speak?" As with most things, it is not a question of quantity but of quality. What one definitely needs as a translator is **an excellent command of one's own language**, (my emphasis) or target language, as well as a penchant for writing, with flair and clarity.

Two important points emerge here: i) that the translator does not need to be a polyglot, ii) that full command of one's mother tongue, combined with the ability to think clearly, is essential to the translator.

These two points are then expanded under the heading **Generalities on Translation**, in which she notes that:

- In translation, literal renderings are never valid, as the grammatical structures of any two given languages are never identical.
- Translation is also transposition: this involves changing the original order of words and parts of speech, establishing new links between words and imposing a fresh syntactical order.
- The translated text should be lexically adapted to the end-user. ... The same message may have varying reactions in different

linguistic environments, and such reactions have to be predicted in some degree by the translator.

To take up only the last point, one frequently sees (in Slovenia) publicity brochures and similar materials which, though "faithfully" translated, fail to appeal to the "end-user". This is usually because the sentences are too long and convoluted, or because too much (unnecessary) information is packed into too small a space. Which leads us to the author's next main point:

Translation or Rewriting?

Once again, we begin with a popular misconception:

Yet another common misconception about our profession is that translators translate words, when we are actually translating ideas.

As the author goes on to admit, "there are problems with translating ideas". These are:

- 1) If the idea does not exist (in the foreign language), and it is important, then it has to be created.
- 2) When the information is insufficient, the translator should add what he/she thinks necessary to elucidate the meaning (e.g. *Manolete* - the famous bullfighter).
- 3) When the information is irrelevant, forget it.

Most of us would, I think, agree with all three points. However, in relation to no. 3, there is a risk involved for the translator: if you leave out "irrelevant information" the client/author may object. Hence, discussion may be necessary.

Methodology for a creative text

The main body of the article is devoted to a step-by-step process to be followed when one is faced with a text which requires creative writing. In summary, the steps are:

Step 1 - Preparation: Skim through the text in order to perceive the flow of ideas, as well as the logic behind them.

Step 2 - Examination of Ideas: Jot down the basic ideas of the text, and decide what the message is and whom it is directed towards.

Step 3 - Working on Possibilities: Write down the alternatives for the particularly "nasty" sections. Play around with them, and produce a final version which combines all the possibilities. This work is obviously very much facilitated by word-processors.

Step 4 - Beginning to Write: Decide on the order of paragraphs, sentences, etc.

Step 5 - A Double Approach: When writing, use a double approach: a) first, a rough and quick translation - when the translator is experienced, words and readymade sentences flow freely, and what he/she thinks of first is on many occasions the best alternative; b) re-examine the freely translated text with a more rational approach.

Step 6 - Speaking the Text: Once the text is finished, try to read everything out loud. In this way you will immediately pick up any faults relating to lack of grammatical concordance.

There is, perhaps, nothing strikingly new in what the author says here. However, it is useful to be reminded of the value of first doing a quick, rough translation (Step 5). In my own experience, this approach works well as it helps one to get into the spirit of the text. It is particularly useful in helping one to see more clearly the underlying structure of complex sentences.

Isabel del Rio Sukan ends her article with a plea for translators to be more widely called upon "as language professionals or consultants, not only as translators. We are, after all, language professionals ... in the most creative sense."

Few of us, I think, would disagree with that conclusion.

INFORMACIJE

Information Corner

This section of Mostovi deals with current events at DZTPS. Our Society has reduced its commission on translation fees from 10% to only 5%, which puts quite a strain on the budget and the number of employed may have to be reduced from the current four to only three. Furthermore, the Society's publication of Mostovi and translation seminars will also suffer. The article also discusses the founding of the International Translators Training Centre (ITTC) under the auspices of GEA College and the forthcoming Alpe-Adria Translators Symposium.

The contribution by Lidija Šega, the president of DZTPS, "Ob občnem zboru" (General Assembly of DZTPS) discusses the Society's 1992 General Assembly. The first item of the agenda was the annual report, outlining last year's activities and events, touching on the problem of contractual relations between the client and the translator, translator's fees—which must be continually inflation-adjusted—, recovery of outstanding debts, etc. The author also gives a progress report on the preparations for the main event of 1992, the Alpe-Adria Translators Symposium sponsored by the government of Slovenia. Thirty-two presenters of papers from five countries have already registered. This was followed by the report of the supervisory committee which criticised the accounting difficulties of the Society's office. The discussion mainly dealt with the level of commission charged by the Society. After a long debate, the majority of those present at the assembly voted in favour of reducing the Society's commission from 10% to 5%.

Anton Omerza's contribution entitled "Konferenčno tolmačenje" (Conference Interpreting) gives a detailed outline of the conditions for simultaneous and consecutive interpretation in Slovenia: One day of simultaneous interpretation may not last more than six hours; Two interpreters must be engaged to interpret into and from one language; The booths must be designed according to international standard ISO 2603; Recording of interpretation is subject to express permission by the interpreter; The client must cover the travel expenses and accommodation of the interpreter; The interpreter must abide by the professional code of interpreters; In case of cancellation, the interpreter is entitled to 50% of the regular fee, etc.

The article "ITTC - International Translators Training Center at Bohinj" is an overview of the founding and operation of ITTC. Alan Duff has been dreaming of opening a school for translators since 1975 and on 20 Feb. 1992 his pipe dream became a reality. Under the auspices of GEA College, Alan Duff, Boris Česen, and Anton Omerza, the fathers of ITTC, launched the

ambitious project by organising the translators seminar on medical and pharmaceutical language. It was followed by the Slovenian-English diplomatic language seminar and the Slovenian-English-German seminar on legal and contractual language. The opening was attended by a British Council representative from Belgrade, members of the Faculty of Arts of Ljubljana, business partners of GEA College, and TV Slovenija was also on hand to record the momentous event. The article further outlines the qualities of potential lecturers and instructors sought by ITTC and provides some information on its international dimension. ITTC has already established contact with Erich Prunč, member of the Graz Institute for Translators and Interpreters and Diomira Bajc instructor at the Trieste Faculty of Translators and Interpreters. The article concludes with ITTC's outlook as a full-fledged international school for translators and interpreters.

This issue of *Mostovi* has a new column called "Prevajalci prevajalcem" which can be roughly translated as Translators Forum. The column will deal with letters addressed to DZTPS by its members and will give the translators the opportunity to exchange views, have their questions answered and keep abreast of the activities of DZTPS office. The article discusses at some length the perennial problem of setting the rate for one page of translated text. Some translators are in favour of quoting the fee in German marks others would like to set the technical translator's fee by increasing the standard literary translator's fee--officially set by the Ministry of Culture--by 35%. Although the latter option was finally adopted, the fee must be continually adjusted to match inflation. The article concludes with a list of new DZTPS members.

Anton Omerza

Novosti v društvu

Prva novost je vsekakor sprememba v zasnovi Mostov. Rubriko Prevajalska delavnica smo razširili s podrubrikami o posvetovanjih in seminarjih, z računalniškim kotičkom ter z rubriko, namenjeno glosarjem, ki smo jo poimenovali Pa še to. Mostove smo opremili s številnimi povzetki v tujih jezikih, saj jih bomo poslali na več naslovov v tujino.

Upravne novosti

Seveda je za člane zelo pomemben sklop novosti, ki ga imenujemo nov način fakturiranja. Gre za fakturiranje po novih predpisih ter za pet odstotni delež, ki ga od vsake fakture dobi društvo. Ta sprememba je v pisarni povzročila toliko dela, da smo se "normalizirali" šele sredi aprila. Ker smo morali med čakanjem na nov program fakturirati ročno, je bilo na račun zamud z odpremo računov precej hude krvi, zlasti tistih, ki niso hoteli razumeti naše preobremenjenosti in so videli le svoj račun, ki je zamujal za nekaj ali celo za več dni.

Upravni odbor je na seji 22. 4. 1992 obravnaval trimesečno bilanco poslovanja in finančni načrt za leto 1992 ter sprejel naslednje sklepe:

- 1) ker prispevek članov v višini 5 % od posameznega računa ne zadošča za poslovanje društva v sedanjem obsegu, se z 18. 4. 1992 ukine delovno mesto poslovnega tajnika;
- 2) Anton Omerza bo opravljal naloge poslovnega tajnika v odpovednem roku za zdaj do polletne bilance, to je do 16. 7. 1992, ko bo upravni odbor obravnaval rezultate te bilance;
- 3) poslovni tajnik in računovodkinja sta dobila nalogo, da pripravita predlog prerazporeditve delovnih nalog v pisarni tako, da se bo izboljšal finančni servis;
- 4) za kritje manipulativnih stroškov v zvezi s prevodi je upravni odbor sprejel naslednja ukrepa:

- pri računih za prevode do vključno 3 strani plača prevajalec dodatni pavšal,
- pri prevodih, daljših od 5 strani, ki jih prevajalcu posreduje društvena pisarna, odstopi prevajalec društvu 5 % od svojega honorarja;

- 5) ti sklepi pomenijo, da je društvo v resnih finančnih težavah. Zato bo poleg začasne ustitavitve strokovnih dejavnosti potrebno tudi varčevanje pri obrazcih za obračune, pri cenikih ipd. Upravni odbor je razpravljal še o drugih varčevalnih ukrepih in pri tem bodo - če se dohodek od fakturiranja ne bo povečal - na žalost najverjetneje trpele prav strokovne dejavnosti, kot so Mostovi, seminarji itd.

Strokovne novosti

Vsekakor moramo na prvem mestu omeniti ustanovitev ITTC - Mednarodnega izobraževalnega centra prevajalcev v Bohinju, ki deluje v okviru GEE COLLEGEA (več o tem v članku z naslovom ITTC Bohinj). Tudi naši seminarji lepo uspevajo. Objavljamo prispevke o italijanskih (spomladi in jeseni 1991) in nemških (Apovnik 1991 in Mayer 1992) seminarjih. Maja letos sta bila še nemški seminar (Apovnik) o kraticah v avstrijskem pravnem jeziku in prvič tudi hrvaški seminar (Pranjeković iz Zagreba) o novostih v sodobnem hrvaškem jeziku in o pasteh pri prevajanju v ta jezik. Za jeseni smo se dogovorili za pripravo seminarja o angleškem določnem členu (Davis) ter za dve delavnici: računalniško, ki naj bi jo vodil Golobič, ter o lektoriranju slovenskih besedil (Starešinič). Izvedba načrtovanih seminarjev bo odvisna tudi od zavzetosti članov terminološke komisije, saj takrat ne bo več mogoče računati na pomoč poslovnega tajnika društva.

Pripravam na posvetovanje prevajalcev iz skupnosti Alpe-Jadran smo namenili posebno podrubriko, v kateri Omerza predstavlja potek organizacije in vsebino plenarnega dela po-

svetovanja ter prodajno razstavo literature za prevajalce. Golobič predstavlja razstavo strojne in programske računalniške opreme ter računalniško delavnico. Omerza poleg tega opisuje svoj predlog o izdajanju informativnega biltena prevajalcev regije Alpe-Jadran, Bajčeva pa

Fakulteto za tolmače in prevajalce v Trstu ter njene profesorice in bivše študentke, ki bodo na posvetovanju sodelovale z referati.

Ne gre prezreti niti nekaj humorističnih vložkov in slike in pisani besedi.

Lidija Šega

Ob občnem zboru

Letos smo se za občni zbor odločili precej bolj zgodaj, kot je sicer v navadi. Pri tem nas je vodila predvsem misel, da se moramo skupaj pogovoriti in odločiti o pomembnih spremembah v finančnem poslovanju društva, da naši člani ob novi davčni zakonodaji zaradi članstva in fakturiranja prek društvene pisarne ne bi bili kakor koli prizadeti. Prav to je bil razlog, da smo v pisarni v začetku leta za krajši čas zadržali fakturiranje, da smo lahko prešli na nov sistem izstavljanja faktur (za to je bilo v računovodstvu treba pripraviti nov računalniški program), pri čemer smo že od 1.1.1992 upoštevali sklepe občnega zbora.

Zaradi dodatne obremenitve prevajalcev z novo davčno zakonodajo in obračunavanjem dohodnine smo v pisarni in izvoljenih organih društva iskali najboljše rešitve in se odločili predlagati občnemu zboru korenite spremembe glede prispevkov članov za delovanje društva: znižala naj bi se provizija društva za vsako izstavljeno fakturo, stroški za strokovne dejavnosti pa bi se v celoti krili iz članarine.

Razprava o tem predlogu je bila na občnem zboru najbolj živahna in k njej so sodile tudi vse bolj ali manj kritične pripombe članov glede dela in nalog društva.

Občni zbor smo kot navadno začeli s poročili o delu v preteklem letu. V svojem poročilu sem kot predsednica društva opisala delo in opravljene naloge v preteklem letu ter skušala zlasti kritično razmišljati o nalogah, ki so kljub največji zavzetosti vseh, ki ste jim na lanskem

volilnem občnem zboru zaupali skrb za delo društva, ostale nedokončane in med katerimi se mi zdijo najpomembnejše: zagotavljanje kakovosti prevajalskega dela, pomoč članom pri reševanju njihovih strokovnih in statusnih težav, delo terminoloških komisij, ki še ni zaživelo, in organizirano sodelovanje s sorodnimi ali komplementarnimi društvi (konsekutivnih in književnih prevajalcev, z društvi pravnikov, ekonomistov, inženirjev, tehnikov itd.) v Sloveniji in zunaj njenih meja, še zlasti sedaj, ko so se pretrgale vezi z Zvezo društev prevajalcev Jugoslavije, s čimer smo izgubili tudi članstvo v mednarodni prevajalski organizaciji FIT.

V poročilu sem omenila naša prizadevanja za ureditev pravne podlage prevajalskih storitev (pogodba z naročnikom, pogodba ob posredovanju prevoda prek društvene pisarne, prilagojen interni obračun z izjavo prevajalca o odgovornosti za kakovost prevoda ter z naročilnico ali s pogodbo dokumentiranim dogovorom med naročnikom in prevajalcem o plačilu). Prav to je namreč pogoj za izterjavo plačil, v katero naj bi se - tudi in zlasti v svoje dobro - vključeval prevajalec. Kritično je treba priznati, da prav izterjava in pravna pomoč pri njej sodita med šibke točke poslovanja naše pisarne, kjer nam še ni uspelo najti najboljše rešitve. Zato tudi na tem mestu vabim vse člane, naj pri tem dejavno sodelujejo s pisarno.

Tema, ki nas vse zanima, je gotovo cenik prevajalskih storitev in njegovo prilagajanje in inflacijskim gibanjem ter tržnim razmeram.

Po dolgotrajnih in burnih razpravah na sejah upravnega odbora smo se odločili, da cenik oblikujemo na podlagi višine avtorskih honorarjev, ki jih določa ministrstvo za kulturo, in ga v skladu z njimi (praviloma vsaka dva meseca) prilagajamo inflacijskim gibanjem ter gibanjem osebnih dohodkov v republiki. Pri tem smo za temeljno merilo določili, naj bi imel svobodni prevajalec ob polni zaposlitvi (po normativih o količini prevajalskega dela) vsaj približno enak mesečni dohodek kot redno zaposlen delavec z visoko izobrazbo v gospodarstvu.

O strokovnih dejavnostih društva je izčrpejše poročal poslovni tajnik. Izdali smo dve številki revije Mostov, pripravili šest strokovnih seminarjev (za angleški, italijanski, nemški in ruski jezik), dopolnili knjižnico društva in se lotili izredno zahtevnega projekta priprave strokovnega posvetovanja prevajalcev iz prostora Alpe-Jadran. Menim, da je prav ta projekt preizkusni kamen in pomemben mejnik pri uveljavljanju našega društva v širšem srednjeevropskem prostoru. Zato mu posvečamo posebno pozornost, tako da je bilo v pripravo posvetovanja vloženo že veliko dela in sredstev, za katera pa upamo, da se nam bodo obrestovala. Seveda le pod pogojem, da posvetovanje uspe. Organizacijski in redakcijski odbor si posebej prizadevata zagotoviti po eni strani kakovostne predavatelje (prijavljenih je dvaintrideset predavateljev iz petih držav), po drugi strani pa sponzorje, ki naj

bi posvetovanje financirali. Pokroviteljstvo nad posvetovanjem je prevzela Vlada Republike Slovenije, vendar nam pokrovitelj ne more zagotoviti finančne pomoči za pripravo posvetovanja, to pa lahko - če nam ne bo uspelo najti sponzorjev - ogrozi oziroma celo onemogoči izvedbo.

Finančno poročilo o poslovanju v letu 1991 je bilo predstavljeno le v grobih obrisih (ker še ni bil izdelan zaključni račun), vendar je izkazovalo pozitivno poslovanje in ostanek dohodka.

Poročilo nadzornega odbora je bilo dokaj kritično, zlasti do dela v pisarni ter do neustreznega reševanja reklamacij in pritožb. Nadzorni odbor se prav tako ni v celoti strinjal s predlagano spremembo finančnega poslovanja, in sicer s tem, da se provizija za društvo od vsake izstavljene fakture zniža z deset na sedem odstotkov in da se članarina poveča s sedanje vrednosti poldruge strani prevoda na vrednost petih strani prevoda, obračunanih po najnižji tarifi.

Prav o tem predlogu smo nato razpravljali. Bilo je še nekaj predlogov in vsi so se nanašali na zmanjšanje prispevkov članov za društvo, tako provizije kot članarine. Pri tem je bil bistven argument razpravljalcev konkurenčnost fakturiranja prek društva, saj drugi posredniki za te storitve ne zaračunavajo več kot pet odstotkov.

Prav tako so člani menili, da bi bilo drastično povišanje članarine v teh težkih gospodarskih razmerah, ko veliko naših članov nima dovolj dela, prevelika obremenitev, njena posledica pa bi lahko bil upad članov. Glasovali smo o treh predlogih, in sicer: pet strani za članarino in sedem odstotkov provizije, tri strani za članarino in pet odstotkov provizije ter štiri strani za članarino in šest odstotkov provizije. Članstvo se je z veliko večino odločilo za predlog, ki najmanj obremenjuje člane, in sicer za pet odstotkov provizije od izstavitvene fakture in za članarino, ki je enakovredna ceni treh strani prevoda.

Kot sem opozorila že na občnem zboru, prinaša ta odločitev bistvene spremembe v utečeno poslovanje društva s štirimi redno zaposlenimi delavci in zelo verjetno pomeni tudi krnitev strokovnih dejavnosti (izdajanje Mostov, seminarji itd.). Vendar je bila argumentacija članstva, da je treba dohodek društva zagotavljati z večjim obsegom poslovanja in boljšimi storitvami pisarne tako, da se članom

društva zagotovi čim več dela (ob tem je bila navržena misel o možni "posredovalnini", kadar članom delo preskrbi društvena pisarna). Vsekakor je z znižanjem provizije zagotovljena konkurenčnost fakturnega poslovanja prek društva in na podlagi tega lahko pričakujemo, da se bo število izstavljenih faktur bistveno povečalo, s tem pa bo večji tudi dohodek. Sicer pa naj končam z že kar oguljeno frazo, da bo tudi v društvu in društveni pisarni ob takem sklepu občnega zbora treba "poiskati vse notranje rezerve" in skrajno racionalizirati, če ne celo skržiti društvene dejavnosti ter verjetno omejiti marsikatero ugodnost, na katero smo se člani v preteklosti navadili kot na nekaj samo po sebi umevnega.

Vendar naj zagotovim, da si bomo vsi, ki ste nam zaupali naloge upravljanja, tudi v bodoče prizadevali delati v društvu po svojih najboljših močeh in v interesu vsega članstva. Pri tem seveda računamo na vašo pomoč in sodelovanje.

Anton Omerza

Konferenčno tolmačenje

Od Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije smo prejeli podroben opis delovnih razmer in načina obračunavanja honorarjev za simultano in konsektivno tolmačenje, ki ga predstavljamo v skrajšani obliki.

I. Simultano tolmačenje

A Delovne razmere

1. Simultano tolmačenje je oblika konferenčnega tolmačenja, pri kateri tolmač sedi v zvočno izolirani kabini in prek slušalk sočasno posluša in tolmači besede govornika, ki v konferenčni dvorani govori v mikrofoni. Udeleženci kongresa (posvetovanja, seminarja) poslušajo prevod prek slušalk.

2. Praviloma v en jezik vedno tolmačita po dva tolmača. Potrebno število tolmačev glede na število jezikov je naslednje:

iz dveh jezikov v dva jezika	4 tolmači
iz treh jezikov v tri jezike	6 tolmačev
iz štirih jezikov v štiri jezike	8 tolmačev
iz petih jezikov v pet jezikov	15 tolmačev

3. Delovni dan simultanega tolmača traja največ šest ur. Če traja dalj, se zamenja ekipa tolmačev ali pa se obračunajo dodatne ure. Med dopoldanskim in popoldanskim zasedanjem mora biti najmanj 90-minuten odmor.

4. Tolmač izjemoma dela v kabini sam, če tolmačenje ne traja dalj kot uro, razen na tiskovnih konferencah in pri prenosih v živo po radiu in televiziji, kjer morata biti v kabini vedno po dva tolmača za vsak jezik.

5. Naročnik mora tolmačem pravočasno priskrbeti ustrezno literaturo oziroma strokovno gradivo za kongres v toliko izvodih, kot bo tolmačev, ter jim zagotoviti strokovnega svetovalca. Gradivo mora biti izročeno najmanj 7 dni pred začetkom tolmačenja.
6. Za simultano tolmačenje mora naročnik zagotoviti ustrezne kabine po mednarodnem standardu ISO 2603.
7. Naročnik in Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije, takoj ko se dogovorita za delo, podpišeta kolektivno pogodbo, pozneje pa še individualne pogodbe. Kolektivno pogodbo podpiše predsednik ali eden od članov upravnega odbora.
8. Ekipe za simultano tolmačenje sestavlja upravni odbor, ki vsaki ekipi določi vodjo. Po podpisu kolektivne pogodbe se vodja ekipe dogovarja z naročnikom o vsem, kar je v zvezi s tolmačenjem na kongresu.
9. Simultano tolmačenje je namenjeno izključno poslušanju v dvorani. Za snemanje je potreben pristanek tolmača.
10. Na kongresu simultani tolmači niso dolžni opravljati še drugih opravil (konsekutivnega tolmačenja, pisnega prevajanja ipd.).
11. Tolmači, člani ZKTS in nečlani, ki občasno delajo v ekipah ZKTS, so dolžni spoštovati kodeks poklicne etike.

B Obračunavanje avtorskih honorarjev in drugih nadomestil

1. Honorar za simultano tolmačenje se obračunava na dan tolmačenja in po tekočih cenah. Delovni dan simultanega tolmača traja največ šest ur. Če tolmačenje traja dalj kot šest ur, se obračunavajo dodatne ure ali pa se zamenja ekipa tolmačev.
2. Če tolmač iz upravičenih razlogov dela sam v kabini več kot uro, mu pripada dodaten 100-odstoten avtorski honorar.
3. Za vsak prost dan v času kongresa, ki ne poteka v kraju tolmačevega bivanja, dobi tolmač 50 odstotkov avtorskega honorarja.

4. Za snemanje prevoda je potreben pristanek tolmača, njegov honorar pa se poveča za 30 odstotkov. Enako velja za tolmačenje v živo po radiu in televiziji.
5. Če poteka kongres zunaj kraja tolmačevega bivanja, organizator tolmaču povrne potne stroške, plača polni penzion in ustrezno dnevnicno.
6. Če tolmačenje odpove, izplača naročnik tolmaču nadomestilo:
 - a) če odpove tolmačenje 7 do 21 dni pred predvidenim začetkom kongresa, plača 50 % skupnega honorarja, ki bi ga tolmač dobil, če bi kongres potekal v predvidenem roku;
 - b) če tolmačenja ne odpove vsaj 7 dni pred predvidenim začetkom kongresa, ampak šele kasneje, plača 100 % skupnega avtorskega honorarja, ki bi ga tolmač dobil, če bi kongres potekal v predvidenem roku.

II. Konsekutivno tolmačenje

A Delovne razmere

1. Konsekutivno tolmačenje je oblika konferenčnega tolmačenja, pri kateri tolmač sedi v konferenčni dvorani in beleži izjave govornika. Ob koncu vsake izjave ali zakroženega dela govora tolmači s pomočjo zapiskov to, kar je bilo povedano.
2. Tolmač mora imeti primerno mesto, od koder jasno sliši in vidi govornika, pa tudi tablo, zaslon ali druga vizualna sredstva, ki jih govornik uporablja.
3. Naročnik mora tolmaču pravočasno priskrbeti ustrezno strokovno gradivo in zagotoviti strokovnega svetovalca.
4. Pri zahtevnem konsekutivnem tolmačenju (predavanja, referati, pogajanja), ki poteka v dve smeri in traja do tri ure, mora naročnik zagotoviti en daljši ali dva krajša odmora. Pri zahtevnem konsekutivnem tolmačenju, ki traja več kot tri ure, sta potrebna dva tolmača.
5. Tolmač mora spoštovati kodeks poklicne etike.

B Obračunavanje avtorskih honorarjev in drugih nadomestil

1. Avtorski honorar za konsektivno tolmačenje se obračunava na uro. Najmanjša obračunska enota je dve uri.
2. Pri tolmačenju v kraju, ki je od kraja tolmačevega bivanja oddaljen več kot uro vožnje, in če tolmačenje traja manj kot dve uri, dobi tolmač poleg honorarja za opravljeno delo še povrnjene potne stroške in 30 % avtorskega honorarja za čas, ki ga prebije na poti.
3. Za čas, ko tolmaču ni treba tolmačiti, a je v pripravljenosti in navzoč na zasedanju, dobi

100 % avtorskega honorarja, za t. i. čakalni čas, to je za čas, ko čaka na tolmačenje in njegova navzočnost na zasedanju začasno ni potrebna, pa 50 % avtorskega honorarja.

4. Naročnik v primeru odpovedi tolmačenja izplača tolmaču nadomestilo. Če odpove tolmačenje od 7 do 21 dni pred predvidenim začetkom kongresa, plača tolmaču 50 % skupnega honorarja, ki bi ga dobil, če bi kongres potekal v predvidenem roku. Če pa tolmačenja ne odpove vsaj 7 dni pred predvidenim začetkom kongresa, ampak šele kasneje, plača 100 % skupnega honorarja, ki bi ga tolmač dobil, če bi kongres potekal v predvidenem roku.

Anton Omerza

ITTC - Mednarodni izobraževalni center prevajalcev v Bohinju

POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU PREVAJALCEV

Slovenski strokovni prevajalci nimajo možnosti rednega šolanja za svoj poklic, čeprav sta Inštitut za tolmače in prevajalce v Gradcu in Fakulteta za tolmače in prevajalce v Trstu razmeroma blizu. Zato ima le nekaj tolmačic in simultanih prevajalk ustrezno izobrazbo, končano šolo v Gradcu.

V društvu smo začeli za dopolnilno izobraževanje skrbeti pred petimi leti, če ne štejem dolgoletnih rednih jezikovnih večerov enkrat na mesec, ki pa zaradi skromne udeležbe bolj zaslužijo naziv izmenjava strokovnih mnenj. Za nadaljnji razvoj sta poskrbela predvsem dva tujca, Antonino Principato in Alan Duff. Oba strokovno usposobljena za izobraževanje prevajalcev, čeprav vsak s svojimi metodami, sta zadovoljila potrebe prevajalcev, tako da smo na leto pripravili po dva italijanska in angleška seminarja. Vendar je bilo zlasti na angleških seminarjih udeležencev preveč (bilo jih je tudi več kot 40) za normalno delo. Nekako v tem času se je Duffu porodila zamisel o ustanovitvi

izobraževalnega centra za prevajalce. V društvu smo s seminarji nadaljevali, jih pripravili še za slovenski, francoski in ruski jezik, hkrati pa smo nekateri v sebi premlevali zamisel o samostojnem centru.

OD ZAMISLI DO URESNIČITVE

Alan Duff mi je zaupal, da je o ustanovitvi centra razmišljal že med bivanjem v Novem Sadu, torej že od leta 1975. Iz tega lahko sklepamo, da je ITTC uresničitev njegovih življenjskih želja. Sicer pa je tudi eden redkih, ki je teoretično in praktično usposobljen za izobraževanje prevajalcev. To vemo v Sloveniji, v drugih evropskih državah pa tudi v širnem svetu. Kot zunanji sodelavec Britanskega sveta je izobraževal prevajalce in predaval na posvetovanjih ter kongresih tako rekoč po vsem svetu. Druga njegova dejavnost, ki je povezana z založbo Oxford University Press, je pisanje strokovnih priročnikov za učitelje angleškega jezika, pri čemer neutrudno, tako kot v svojih člankih in referatih, dokazuje, kako pomembno je učenje prevajanja pri učenju angleškega jezika.

Predstavitev dejavnosti Alana Duffa je bila potrebna, da bi razumeli, kako izjemno pomemben je izobraževalni center za prevajalce v Sloveniji.

V pogovore o centru so se najprej vključili posamezni člani društva, kasneje pa je o predlogu o ustanovitvi ITTC razpravljala tudi upravni odbor ter se odločil ponuditi pomoč pri njegovi ustanovitvi. Z zamislijo o centru so se leta 1991 seznanili številni prevajalci, a pobudniki ustanovitve (Alan Duff, Boris Česen in Anton Omerza) še vedno nismo videli izhoda. Rešitev se je ponudila, ko je resno zanimanje za sodelovanje pokazal izobraževalni center za podjetnike GEA COLLEGE, ki je imel na razpolago zelo primerne in popolnoma opremljene prostore za izobraževalno dejavnost v nekdanjem Mladinskem domu v Bohinju. Od tega trenutka se je vse dogajalo z bliskovito naglico. Najprej smo sprejeli dogovor o pomoči pri delovanju centra v poskusnem letu 1992. GEA COLLEGE naj bi poskrbela za razpisovanje seminarjev, zagotavljanje prostorov v Bohinju in vsa finančno-administrativna opravila. Društvo se je obvezalo, da bo obveščalo svoje člane o dejavnosti centra ter GEI COLLEGEU posredovalo ustrezne naslove za razpise posvetovanj. Duffu, ki se mu je takoj pridružil Marjan Golobič, je ostalo najtežje breme, sestaviti program posameznih seminarjev, pridobiti predavatelje in izpeljati prve seminarje.

ODPRTJE CENTRA IN POSKUSNO DELOVANJE

ITTC smo odprli 20. 2. 1992 s prvim seminarjem pod naslovom Prevajanje medicinskih in farmacevtskih besedil. Vabilu na otvoritev je bil priložen program za leto 1992:

- februar: Prevajanje medicinskih in farmacevtskih besedil
- marec: Diplomatski jezik: angleški jezik v diplomaciji
- april: Pravni jezik, pogodbe: angleška in nemška terminologija in prevajanje
- oktober: Nemški finančni jezik za prevajalce

- november: Angleški finančni jezik za prevajalce
- december: Računalnik za prevajalce

Ob odprtju centra se je zbralo kakih trideset povablencev, med njimi predstavnik Britanskega sveta iz Beograda, predstavniki Filozofske fakultete v Ljubljani, predstavniki DZTPS, podjetniki - poslovni partnerji GEE COLLEGEA - ter predstavniki Televizije Slovenija in tiska. Zamisel o ustanovitvi ITTC je bila v strokovnih krogih toplo sprejeta, to pa nam daje upanje, da nas bodo podprli in celo sodelovali s centrom, zlasti s strokovnjaki, predavatelji.

Prvi seminar, namenjen prevajalcem medicinskih in farmacevtskih besedil, je bil slabo obiskan, udeležencev je bilo le sedem. Njihova mnenja, kot je pokazala anketa, ki smo jo opravili po končanem seminarju, so se gibala od pohval do navdušenja. Delo v majhnih skupinah je kakovostno in poglobljeno, do izraza prihaja tudi individualno delo - in prav delo v skupinah do 15, največ 20 prevajalcev (ob dveh predavateljih) je prednost seminarjev ITTC. Kakovost dela je temeljno pravilo, s tem pa je povezana tudi višina kotizacije, ki je znašala za prvi seminar 290 DEM.

Seminar o diplomatskem jeziku je bil v Ljubljani, udeležilo pa se ga je 24 prevajalcev, med njimi skupina osmih predstavnikov ministrstva za zunanje zadeve. Zanimivo je, da je bilo med udeleženci tudi osem takih, ki niso prevajalci. Na tem dvodnevem seminarju sta predavala Alan Duff in Marjan Golobič, torej ista predavatelja kot na prvem, tridnevem seminarju v Bohinju. Udeleženci so bili s seminarjem zadovoljni, vendar v kratkem času ne bo moč usteči njihovi želji po pripravi seminarja o francoskem diplomatskem jeziku.

Tretji seminar ob koncu aprila, ki se ga je udeležilo 15 prevajalcev, je bil zastavljen bolj smelo. Posvečen je bil pravnemu jeziku in pogodbam, temo pa smo obravnavali v angleški skupini, ki sta jo vodila Duff in Golobič, ter v nemški skupini pod vodstvom dr. Pavla Apovnika iz Celovca in Tomaža Longyke. Poleg dela v skupini so potekala še tri plenarna predavanja.

PRIDOBIVANJE PREDAVATELJEV

Za zdaj se zelo trudimo s pridobivanjem predavateljev, kljub temu da pozna Duff veliko primernih strokovnjakov po Evropi pa tudi sam sem z leti spoznal številne predavatelje. A težava je v tem, da potrebujemo vsaj na začetku, v slovenski fazi delovanja ITTC, predavatelje, ki odlično poznajo posamezne stroke in so dvojezični, saj mora biti eden od jezikov obvezno slovenščina. Sicer pa ne bi bilo slabo naštetih pogojev, ki naj bi jih izpolnjevali predavatelji, kakršne potrebujemo v ITTC:

- ☐ imeti morajo pedagoško prakso,
- ☐ zelo dobro morajo poznati strokovne termine v obeh jezikih,
- ☐ zelo dobro morajo poznati posebnosti prevodnega jezika, zlasti tančine, ki so pomembne v prevajalski praksi,
- ☐ imeti morajo obsežno dokumentacijo:
 - pravičnih in napačnih prevodov v obe jezikovni smeri,
 - različic prevodov posameznih jezikovnih fraz,
 - dvojezičnih glosarjev za zelo ozka strokovna področja,
- ☐ dobro morajo obvladati različne metode posredovanja snovi ter metode praktičnega dela z večjimi in manjšimi skupinami,
- ☐ imeti morajo animatorske sposobnosti, znati morajo torej spodbuditi udeležence seminarja k ustvarjalnemu učenju.

Takšnih pogojev ne more izpolnjevati še tako dober prevajalec, ki pozna jezik in stroko ter ima pedagoško prakso in animatorske sposobnosti, če nima dovolj gradiva. Strokovno gradivo, ki je bistvena sestavina vsakega seminarja, pa ima lahko le tisti, ki se s tem poklicno ukvarja, npr. Alan Duff. Zmotno je mnenje, da je treba gradivo za vsak seminar pripraviti sproti in na novo. Sploh ne, Alan Duff je gradivo za seminarje DZTPS, ki jih je imel v preteklih letih, vedno pripravljaj tako, da je k osnovnemu gradivu, pripravljenemu na podlagi dolgoletne prakse, dodal le nekaj aktualnih novosti. To torej pomeni, da si morajo predavatelji sistematično pripravljati dokumentacijo v približno takšnih skupinah:

- ☐ splošne jezikovne fraze,
- ☐ primeri pravilne in napačne uporabe posameznih jezikovnih fraz,
- ☐ en izraz ali fraza:
 - različice pomenov oziroma uporabe fraze pri prevajanju,
 - napačni in pravilni prevodi tega izraza ali fraze,
- ☐ ozko strokovno področje:
 - primeri daljših besedil - za vaje,
 - specifična strokovnega izrazja posamezne stroke,
 - pravilni in napačni prevodi - za vaje,
 - gradivo za individualne vaje ali za delo v manjših skupinah
- ☐ ipd.

Zakaj se ukvarjam s takšnimi podrobnostmi? Zato, da bodo člani društva dobili vpogled v ozadje pripravljanja seminarjev in priprav predavateljev nanje. Seminarji, ki jih je Alan Duff pripravil za društvo in na katerih je bilo 30 ali 40 slušateljev, se sploh ne morejo primerjati s temi, ki jih prireja ITTC. Za enodnevni seminar je Duff za pripravo gradiva porabil od tri- do petkrat manj časa, kot za dvo- ali tridnevne seminarje v okviru ITTC. Pri delu v manjših skupinah vse poteka hitreje, zato je potrebno več gradiva, več raznovrstnega gradiva, in kar je še pomembnejše, **potrebno je bistveno več primernih metod, katerih temeljna značilnost je pestrost, povezana z učinkovitostjo, torej to, kar pedagogi imenujejo ustvarjalno učenje.**

Zdaj smo se približali bistvu vprašanja, s tem pa tudi srčki, na kateri bodo temeljili seminarji ITTC pri GEI COLLEGEU. Kakovost seminarjev določajo naslednji dejavniki:

- ☐ osebnost predavatelja (animator, pedagog, organizator, strokovnjak),
- ☐ gradivo, uporabljeno na seminarju,
- ☐ metode, uporabljene na seminarju.

Tem zahtevam pa marsikateri od potencialnih predavateljev ne more povsem zadostiti. Eni nimajo dovolj animatorskih sposobnosti, drugi ne dovolj prakse pri uporabi različnih metod poučevanja, večini pa primanjkuje gradiva za seminar.

Brez gradiva pa ne more voditi seminarja še tak strokovnjak, metodik, animator in pedagog. Prevajalci, ki iz lastnega zanimanja zbirajo dobre in slabe prevode in podobno gradivo, imajo možnost, da svojo zbirko predstavijo na seminarjih tudi drugim. A na žalost je takšnih prevajalcev premalo, če pa že so, jih od pedagoškega dela na seminarjih odvrneta trema in strah, to pa ni nič drugega kot pomanjkanje animatorskih sposobnosti.

Naj končam: pridobivanje predavateljev je ključno vprašanje v razvoju ITTC, od tega, kako ga bomo rešili, je odvisna prihodnost centra.

RAZVOJ ITTC

Temeljno težišče razvoja ITTC je v tem, v kolikšni meri nam bo uspelo posvetovanje prevajalcev DS Alpe-Jadran izkoristiti za navezovanje stikov. Prvi stiki so bili že vzpostavljeni, gre namreč za to, da smo navezali pristrčne in ustvarjalne stike s Fakulteto za tolmače in prevajalce v Trstu, zahvaljujoč predvsem gospe Diomiri Bajc (ki šolo v tej številki predstavlja). Podobno mislimo začeti sodelovati še z Inštitutom za tolmače in prevajalce v Gradcu, ki ga vodi Slovenec Erich Prunč. Ti dve redni izobraževalni ustanovi sodita v drugi interesni krog delovanja ITTC (prvi krog je Slovenija, tretji pa Srednja Evropa) in njegovo delovanje je zanj lahko le dopolnilo, nikakor pa ne konkurenca. Na razdalji 400 kilometrov sta dve šoli za prevajalce, na katerih se poučuje tudi slovenski jezik, med njima pa je ITTC v Bohinju, izobraževalni center za prevajalce z mednarodnimi ambicijami. Sodelovanje in dopolnjevanje pri delu se ponuja kar samo od sebe. Tega dogajanja nikakor ne smemo opazovati od strani, saj ima DZTPS pri tem veliko zaslug, še več pa razvojnih možnosti. To dokazujeta sklepa mednarodnega redakcijskega odbora posvetovanja prevajalcev iz DS Alpe-Jadran. S tem ko DZTPS predlaga, naj institucije in združenja prevajalcev začnejo izdajati informativni bilten prevajalcev in tolmačev skupnosti Alpe-Jadran (tretji predlagani sklep skupnih sklepov posvetovanja) in naj se šole za prevajalce v regiji Alpe-Jadran - FF Ljubljana, FF Zagreb, FF Budimpešta, fakulteta v Trstu, inštitut v Gradcu ter ITTC v Bohinju (drugi pred-

lagani sklep) - začnejo povezovati, se dejavno vključuje v strokovno in organizacijsko povezovanje prevajalcev skupnosti Alpe-Jadran, s tem pa vpliva tudi na razvoj ITTC, na eksponenta tega povezovanja, ki bo slovenskim prevajalcem prvi prinesel koristi od projekta Alpe-Jadran.

Teoretične možnosti za delovanje ITTC so torej zastavljene, menim pa, da bi jih lahko začeli uresničevati nekako po naslednjih stopnjah:

☐ uvajanje (1992 in 1993)

- 1992 - 6 seminarjev,
- 1993 - 10 seminarjev s četrtno predavateljev iz tujine;

☐ mednarodno uveljavljanje (1994 in 1995)

- 1994 - 12 do 15 seminarjev, od tega skoraj polovica s tujimi predavatelji,
 - prvi udeleženci seminarjev iz tujine,
 - sklenitev pogodb o sodelovanju s šolami za prevajalce;
- 1995 - 15 do 18 seminarjev, od tega več kot polovica s tujimi predavatelji,
 - podpis nadaljnjih pogodb o sodelovanju s šolami za prevajalce,
 - začetek ukvarjanja z izdajateljsko dejavnostjo ITTC (glosarji, programska oprema za prevajalce).

SKLEP

Razvoj ITTC se je začel z Alanom Duffom, strokovnjakom za izobraževanje prevajalcev mednarodnega slovesa in članom društva od leta 1991. Nadaljevanje razvoja ITTC lahko pripišemo povezavi s posvetovanjem v Portorožu, konec (vsaj do danes) pa moramo vsekakor pripisati GEI COLLEGEU, ki je imela dovolj smelosti in poslovnega posluha za iniciacijo in institucionaliziranje ITTC. Težave, ki se ob tem pojavljajo, so visoke kotizacije (na strani prevajalcev) in dobesedno "lov za predavatelji" (na strani organizatorjev). Toda Portorož in druge dejavnosti po njem zagotavljajo možnosti, da bo center ITTC res postal mednarodni.

PREVAJALCI PREVAJALCEM

Anton Omerza

Prevajalci prevajalcem - predstavitev

Odpiramo novo rubriko, namenjeno vprašanjem naših članov, pa ne takšnim, ki so trenutnega značaja, saj bi sicer morali čakati na naš odgovor kar pol leta. Gre torej za temeljna vprašanja prevajanja, za status prevajalca, njegovo redno in dopolnilno izobraževanje, kakovost prevodov, povezovanje prevajalcev, delo društvene pisarne, vrednotenje prevajalčevega dela ipd. In prav zadnji temi smo namenili naš prvi odgovor.

V zadnjih mesecih lanskega leta smo prejeli več pisem članov s pripombami in predlogi v zvezi s pripravo cenika prevajalskih storitev. In sedaj odgovarjamo na vsa ta pisma.

Na sejah upravnega odbora smo leta 1991 pogosto obravnavali cenik, a dolgo nismo mogli določiti meril, na katerih naj bi temeljil. Člani upravnega odbora so predlagali, naj bo merilo rast vrednosti nemške marke, rast življenjskih stroškov, rast osebnih dohodkov in rast avtorskih honorarjev za literarne prevode, ki jih vsak mesec objavlja ministrstvo za kulturo. Decembra so strokovne službe pripravile merila za določanje tarif DZTPS in upravni odbor jih je sprejel, leta 1992 pa izdajamo cenik, izdelan v skladu s temi merili.

Temeljno merilo, ki smo ga izluščili iz prakse in je bilo že javno predstavljeno (posvetovanje prevajalcev v Hercegovnem, 1988, A. Omerza: Prevajanje za založniško dejavnost), je bilo, da je vrednost strokovnega prevoda v povprečju 35 odstotkov višja od vrednosti literarnega prevoda. Zato smo januarski cenik izdelali tako, da smo ocenili tarifo za stran prevoda (ki jo določa ministrstvo za kulturo) za januar 1992 in jo povečali za 35 odstotkov. Cenika za marec 1992 in maj 1992 smo nato popravili tako, da smo upoštevali povišanje objavljenih postavk za literarne prevode. **Tarifa za stran prevoda iz tujega v slovenski jezik iz našega cenika je**

35 odstotkov višja od tarife (sredina razpona) ministrstva za kulturo. V konkretnih cenikih se pojavljajo manjša odstopanja, saj mi pripravljamo cenik, ki velja dva meseca, ministrstvo pa ga objavlja vsak mesec.

Praksa je od januarja do maja 1992 pokazala, da smo ubrali pravo pot, saj smo bistveno zmanjšali število razprav o ceniku tako na sejah upravnega odbora kot v osebnih pogovorih s prevajalci in tudi pisem na to temo ne dobivamo več.

V bodoče naši člani lahko pričakujejo spremembe cenika vsaka dva ali vsake tri mesece, odvisno od rasti plač v Sloveniji, ki je za ministrstvo za kulturo merilo vsakokratnega povišanja postavk. To je prvič, da DZTPS oblikuje svoj cenik na podlagi javno in redno objavljenih podatkov (v Književnih listih časopisa Delo).

Ažuriranje cenika prevajalskih storitev je izredno pomembno tako za prevajalce, zlasti za tiste, ki jim je prevajanje na svobodnem trgu poklic, kot za finance društva, še zlasti letos, ko posluujemo s prepolovljenim deležem, ki ga društvo dobi od vsakega izstavljenega računa.

Še nekaj besed o ceniku Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije (ZKTS). Njihov cenik je izdelan v nemških markah in se nanaša na uro konsektivnega tolmačenja ter na dan simultane tolmačenja. Po dogovoru z ZKTS naše društvo posreduje tudi informacije o teh tarifah. Več o tem boste prebrali v sestavku Konferenčno tolmačenje, ki smo ga pripravili na podlagi uradnega dokumenta ZKTS.

Vabimo člane društva, da uredništvu Mostov postavljajo pisna vprašanja. Vprašanja za Mostove št. 1/93 pošljite do 1. 3. 1993.

Že vnaprej hvala za sodelovanje.

Novi člani društva

Objavljamo seznam novih članov, ki smo jih v društvo sprejeli od oktobra 1991 do maja 1992.

Avdič, Vilka angl.
Babkov-Bernhard, Marija nem.
Blatnik-Hausler, Helena nem., angl.
Deleva, Kristina fra.
Dermota, Katja angl.
Flere, Sergej angl.
Gajšek-Marchetti, Marjana angl.
Galić, Lovro hrv., nem.
Golež, Darja fra.
Golob, Tinka ital.
Horvat, Margit nem.
Jurc, Melita angl., nem.
Kiar-Meško, Bibiana nem.
Kravanja, Sandro ital.

Mahne, Julijana angl.
Mavrič, Valter ital.
Mirjanič, Branka hrv.
Perkavac, Dean ital.
Peterson, Bruce angl.
Popotnik, Nevenka ital.
Rašević, Sava rus.
Rozman, Peter fra.
Ružič, Tatjana angl.
Šadikov, Ana rus.
Škrubej, Silvija nem.
Štular, Hanka nem.
Vuk, Rosana ital.
Zorc, Jasna srb.

